

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yái cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi ípidená. Yái Jesucristoca yácata nataquerínami, yái rey David, Abraham nacái.

² Abraham ìiri ípidenáté Isaac. Isaac ìiri ípidenáté Jacob. Jacob ìiri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéenanái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirináimi. ³ Judá yéenibe aslanái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa uípidenáté Tamar. Fares ìiri ípidenáté Esrom. Esrom ìiri ípidenáté Aram. ⁴ Aram ìiri ípidenáté Aminadab. Aminadab ìiri ípidenáté Naasón. Naasón ìiri ípidenáté Salmón. ⁵ Salmón ìiri ípidenáté Booz. Booz yáatúa uípidenáté Rahab. Booz ìiri ípidenáté Obed. Obed yáatúa uípidenáté Rut. Obed ìiri ípidenáté Isaí. ⁶ Isaí ìiri ípidenáté rey David. Rey David ìiri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷ Salomón ìiri ípidenáté Roboam. Roboam ìiri ípidenáté Abías. Abías ìiri ípidenáté Asa. ⁸ Asa ìiri ípidenáté Josafat. Josafat ìiri ípidenáté Joram. Joram ìiri ípidenáté Uzías. ⁹ Uzías ìiri ípidenáté Jotam. Jotam ìiri ípidenáté Acaz. Acaz ìiri ípidenáté Ezequías. ¹⁰ Ezequías ìiri ípidenáté Manasés. Manasés ìiri ípidenáté Amón. Amón ìiri ípidenáté Josías. ¹¹ Abéeri néená Josías yéenibeca aslanái ípidenáté Jeconías, yáté camuí Babilonia yàasu cáli néeséeyéi

náibàacaalíté israelitanái natécaténá nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹² Néeseté idècunitàacá israelitanái ìyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ínata, Jeconías idèniacaté ìiriwa ípidenéeri Salatiel. Salatiel ìiri ípidenáté Zorobabel. ¹³ Zorobabel ìiri ípidenáté Abiud. Abiud ìiri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim ìiri ípidenáté Azor. ¹⁴ Azor ìiri ípidenáté Sadoc. Sadoc ìiri ípidenáté Aquim. Aquim ìiri ípidenáté Eliud. ¹⁵ Eliud ìiri ípidenáté Eleazar. Eleazar ìiri ípidenáté Matán. Matán ìiri ípidenáté Jacob. ¹⁶ Jacob ìiri ípidenáté José. Yái José yeedacaté írìwa María, úái Jesús yaatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesíascani, ímáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icùacaténá wía.

¹⁷ Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénáinámi ìyéeyéicaté Abraham yàasu èeri idénáami, idènièyéicaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàyacaté catorce namanùbaca David itaquénáinámi ìyéeyéicaté David yàasu èeri idénáami, idènièyéicaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamité israelitanái nàyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ínata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàyacaté, nadèniacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yái wacuèrinásàiri ípidenéerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

18 Siùcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yáí imusúanácaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucùaca ucásàanápínátéwa José yáapicha, cà míchúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéerìcuca sùmài, Espíritu Santo íiwitáise iyú.

19 Néese José, cayábéerica íiwitáise, càmitaté iwàwa íbáníadaca úa áibanái yàacuésemi. Iná íináidacawa imàacáanápíná íchawa úa íbàacanéri iyú càmicáiná ìiri yáí udéerìcuírica. Càmitaté José iwàwa ícháawàaca uináwaná ìwali ùyacàle mìnánái írí ípíchanaté nanúaca úa. 20 Yá José íináidacatéwa imàacáanápíná íchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani írìcuíse. Yá ángel íimaca José írí: “José, rey David itaquérínámi, picá cáalu peedáca María pìacawéetúapínáca úara, udéerìcucáiná sùmài Espíritu Santo íiwitáise iyú. 21 Sùmàiquéera yáí imusuéripínácawa María ícha. Pimàni ípídená Jesús. Ípídenápíná càì yácáiná iwènúadapíná yàasu wenàiwicanái íiwitáisewa nabáyawaná íchawa, ípíchaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa”, íimaca yáí ángelca.

22 Càité ángel icàlidaca José íríni macáita íchàbáanápínátéwa càide iyúwaté profeta icàlidáanaté Dios itàacái wenàiwicanái írí. 23 Bàaluitécáiná Dios yàasu profeta íimacaté nalí Dios inùmalicúise:

“Abéechúa mànacàu cà míchúacáwaca iimá asiali yáapicha, udéerìcupínácawa. Imusúapínácawa uícha abéeri sùmài, namàníripíná ípídená Emanuel”, íimacaté yáí profetaca. (Yáí ípídená Emanuel íimáanáca: “Dioscata wáapicha”).

²⁴ Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu ángel ichùullanáni. Yáté èerica yeedácaté úái Maríaca yàacawéetúapínacawa. ²⁵ Càmíiritàacá quéwa José iimá úapicha àta uìri imusúacatalétaté iicá èeri yái idàbàanéerica uìrica. Yá José imànicaté ípidená Jesús.

2

La visita de los sabios de Oriente

¹ Jesús imusúacaté iicá èeri Belén ìyacàlená irìcu, Judea yàasu cáli íinata, rey Herodes icùacaalíté yái cálica. Néenialíté abénaméeyéi asianái cáaliacáiyéi nàanàaca Jerusalén ìyacàlená irìculé. Déecuíséeyéi nàanàaca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéicawa nacái dùlupùta ìwali. ² Nasutáca néemìlawa Jerusalén ìyacàlená mìnanaí:

—¿Alénásica judío icuèrinápiná siùquéerica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáaliacawa idéca asáicani waicácáináté áiba dùlupùtaca íimáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yái picuèrinápinácuéca, píacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténá icàaluíniná —náimaca.

³ Yá rey Herodes yéemìlaca cáaliacáiyéi iináwaná, íná máini cáaluca íináidacawa, càmicáiná ìwàwa áiba yeedáca íicha yái cálica. Jerusalén ìyacàlená mìnanaí nacái cáaluca nía canánama, càmicáiná nawàwa Herodes yàasu úwinái namànica úwi náipunita ìwalíse yái nacuèrinápináca wàlisàica. ⁴ Néese rey Herodes ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemìlawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúaca iicá èeri, yái judío

icuerinápiná Dios ibànuèrica nalí. ⁵ Yá náimaca Herodes irí:

—Belén iyacàlená néenipináca imusúa iicá èeri, Judea yàasu cáli ínata, yácáináte Dios yàasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmaliçuíse bàaluité. Dios ímacaté:

⁶ Pía, Belén iyacàlenáca, Judea yàasu cáli ínatéeri iyaca, caináwanáca pía áiba yàcalé ícha canánama iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata, yácáiná Nacuèriná imusúapinácaawa Belén iyacàlená iricu icuèripiná nùasu wenàiwica, níái Israel itaquénáinámica’,
càité itànàaca tàacáisi yái profetaca Dios inùmaliçuíse —náimaca.

⁷ Néese Herodes imáidaca cáaliacáiyéi ibàacanéri iyú áibanái ícha. Imáida isutáca yéemiawa nía yáaliacaténáca cayába càinácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa. ⁸ Néese Herodes idécanáami yéemiacani, yá ímaca nalí:

—Piacuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécanáamicué pianàacani, yá picàlidacué nulí iináwaná, yéewanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíniná —meedáta càí ímaca nalí, ichiwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén iyacàlená nérépiná.

⁹ Idécanáami néemiaca Herodes itàacái, yá nàacawa ícha níái cáaliacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, úái dùlupùta naiquéchúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néeseawa. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài iyacatáica.
¹⁰ Néese naicácáiná dùlupùta, yá casíimáica nía manuísíwata. ¹¹ Yá nawàlùacatéwa capli iriculé.

Naicáca sùmàì néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàulùì ipùata iyúwa nàacaténá sùmàì icàaluíniná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacái, mirra nacái, níái cawèníiyéi pumènica isàni. ¹² Néese Dios yàalàaca níá náamacani irìcuísewa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Ináté nèepùacawa áiba àyapu irìcubàata Herodes íicha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³ Néese idécanáamité nàacawa níái cáaliacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápinátéwa José yàatalé. Yái ángel imàacaca yáawawa José iicàcani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca irí: “Pimichàawa, pichùnià plasawa pìanáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pìacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Pìya néréwa àta numáidacataléta píawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yái sùmàica”, íimaca yái ángelca.

¹⁴ Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàacàatécatawa náapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵ Nàyacaté néré àta Herodes yéetácatalétatéwa. Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse: “Numáidaca Nuiriwa yàacaténáwa Egipto yàasu cáli íicha”, íimacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Néeseté Herodes yáaliacawa naináwaná ìwali níái cáaliacáiyéica càmítaté neebáida itàacái, yá calúaca báawanamani yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináywa nanúacaténá macái sùmanái asianái Belén ìyacàlená irìcuíyéica, áiba

yàcalé nacái iyéeyéica mawiénibàa Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái asianái idènièyéica àta pucháiba camuí, níacáináté cáaliacáiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca dùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁷ Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicúise. Jeremías íimacaté:

¹⁸ “Náicháanípíná cachàini manuísíwata níái Ramá iyacàlená mìnánáica, Raquel itaquénáinámica. Náicháanípínáca, máini achúmaca nawàwa néenibe íinináwa. Canácata yáaliméeripíná isíimáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”,

íimacaté yái profetaca Jeremías.

¹⁹ Néese idécanáamité Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícúise. Yá ángel íimaca José irí:

²⁰ “Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénáinámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca néetácawa níara iwàwéeyéicaté inúacani”, íimaca yái ángelca.

²¹ Yá néeseca José imichàacatéwa, itécani yái sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná. ²² Quéwa, José yéemíaca Arquelao iináwaná íwali icùaca judiónái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamirícubàamiwa, íná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José iríni yáamacani irícúise nàanápínáwa Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená irícu. Nàyacaté néré càide iyúwaté

profetanái ímáanáté Jesús ìwali. Profeta ímacaté náimáanápináté Jesús ìwali Nazaret ìyacàlená nééséericani.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialíté Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yùucubàa càinàwàiri ìyéerica Judea yàasu cáli ínata. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemìacaténá itàacái. Yá ímaca nalí: “¡Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapíná macáita!” ímaca yái Juanca.

³ Yái Juan el Bautista, yácata yái asàlica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná ìwali Dios inùmalicúise. Isaías itànàacaté yái tàacáisica:

“Abéeri asàli icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná ímaca”, càité itànàaca tàacáisi yái profeta Isaíasca.

⁴ Yái Juan idènìacaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái ìwallabàawa pìrái ímamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wirìichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁵ Néese manùbéeyéi Jerusalén iyacàlená mìnaná, madécaná nacái Judea yàasu cáli néeseéeyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeseéeyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemìacaténá itàacái. ⁶ Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírira, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁷ Quéwa Juan iicáca manùbéeyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizácaténá nía, yá Juan yáaliacawa càmítaté nawènúada náiwitáisewa báawéeri ícha báisíiri iyú, iná Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Iima nali: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manúiri yùuwichàacáisi yàanàapíná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa ícha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalícáitawa, éwitacué càmícáníta piwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íchacuéwa. ¡Càmítacué nucàlida píri càiri chìwái!

⁸ Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíiri iyú Dios irípiná. ⁹ Picácué píima píriwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué càì píima. Péemìacué cayábani, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalísewatá, càicáníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámipíná iyútá Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamiricubàamicuéwa.

¹⁰ Máini mawiénica yái yùuwichàacáisi Dios imàaquéeripínaca yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios

yàasu yùuwichàacáisica. Péemiàcué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macáí àicu canéyeyí irí iyacáná cayába weemácaténá nía quicháí irìcu, càita nacáí Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quicháí irìcu cawinácaalí wenàiwica cà míiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Báisíta nubautizácué pía úni yáaculé, píasáidacaténácué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàawa. Yátacué ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéicué péená irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéyeyéica itàacáí, yáí yàanèripináca. Aibanáicué péená quéwa cà míiyéica yeebáida itàacáí, ibautizápináca níawa quicháí iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàiníri íiwitáise nuícha. Nuíwacalìcani, yáí yàanèripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica cà míiri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹² Péemiàcué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi irìcuwa masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacáí trigo iwìralèmi, càita nacáí yáí yàanèripináca núamirìcubàa yàanàaca iwàlisáidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacáí nía náicha áibanáí cà míiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuíri capíi irìculé ituínási yàaluca, càita nacáí yáí yàanèripináca iwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwìralèmi manuíri quicháí irìcu, càita nacáí yáí yàanèripináca yùuwichàidapiná macáita cà míiyéica yàasu wenàiwica quicháí irìcu, cà míirica

ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, ìimaca yáí Juanca.

Jesús es bautizado

¹³ Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli ícha yàanàcaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácani, yáí Jesúsca. ¹⁴ Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná iicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan ìimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitáise. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinicáiná cachàinica nuícha pía —ìimaca yáí Juanca, yáalíacáinatéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵ Quéwa Jesús ìimaca irí:

—Siùcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái —ìimaca yáí Jesúsca.

Inaté Juan ibautizácani. ¹⁶ Néeseté idécanáami Jesús ibautizáca, yá imichàacawa úni yáacuíse. Yáta capíraléeri cáli yàacùacawa, yá Jesús iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹⁷ Néese néemiaca Dios itàacái chènúníse. Dios ìimaca: “Yácata Nuñri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, ìimaca yáí Diosca.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càináwàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imàninápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ² Jesús ìyacaté

néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani. ³ Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imànínápíná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná píá, yá pichùulìà níái íbaca nawènúanápínáwa pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmíirita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wáyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios íicáca. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata ínatalé chènuniiri náicha canánama. ⁶ Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápíná ibáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná píá, pipisiàwa templo íicha cáli ínatalépiná, yácáiná Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái piináwaná ìwali. Profeta íimacaté: ‘Dios ichùullápináca yàasu ángelnáíwa nacùanápíná píá. Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’, càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

⁷ Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asáisi icùacaalí píá’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cáli èeri iricuíyéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníiri nacái. ⁹ Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapínaca piríwa macáitani pibàlùacaalíwa nulí piùlulù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná —íimaca yái Satanásca. ¹⁰ Jesús íimaca irí:

—¡Càmíiri! Pìawa nuícha, Satanás. Càmita nùà picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèricaté íimaca walí: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca — íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Inaté Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abénaméeyéi ángelnái yàanàaca néré nayúudàacaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² Jesús yéemìacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé, íná Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli nérépiná. ¹³ Quéwa càmita iyamáawa Nazaret ìyacàlená irìcu, néese yàacatéwa ìyacaténá Capernaum ìyacàlená irìcu, ìyéerica Galilea icalìsaniná idùlepiré, Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yàasu cáli nacái. ¹⁴ Jesús imànicaté càì yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaías itànàanaté tàacáisi Jesús íináwaná ìwali. Isaías íimacaté Dios inùmalìcuise:

¹⁵ “Píacué israelita ìyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yáapicha, yái cáli ìyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalìsaniná idùlepiré,

alé càmíiyéi israelita iyacataléca, Galilea yàasu cáli.

16 Píacué catéeyéica íiwitáise, càmíiyéica yáalía Dios ìwali, áiba yàanàpinácué pìatalé amalácaténácué imànica píiwitáise. Yéewáidapínácué píá, pìyacaténácué Dios icamaláná irìcu, píacué canéeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, iyéeyéica siùcade iyúwa yéetáními”,

íimacaté yái Isaíasca. 17 Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía. Íimaca nalí: “Pìwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapíná macáita”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

18 Néeseté Jesús yèepunícawa Galilea icalìsaniná icàinalená ínatabàa. Yá iicáca pucháiba asíanái. Ibèeri ípidená Simón, áibaalí ípidená Pedro nacái. Iméeréeri ípidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácaténá nalíwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunícawa calisáacubàa.

19 Jesús íimaca nalí:

—Aquialécué sísaara, pìacuéwa núapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pídecúeca píibaidaca píibàacaténácué cubái, quéwa siùcáise de nùacuéca pírì wàlisài píibaidacalépiná píwacáidáanápínácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. 20 Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

21 Néese nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicáca áibanái asíanái pucháiba: Ibèeri ípidená Santiago, iméeréeri ípidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùnìaca nàyaca nàasu chinchorrowná barca

irìcu nàaniri yáapichawa. Yá Jesús imáidaca nía, nàanápináwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²² Yá caquialéta namàacaca barca, nàaniri nacáíwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Jesús ipáchiaca yèepunicawa macái Galilea yàasu cáli ínatabàa. Macái yàcalé irìcu nacái yéewáida yèepunicawa judiónái yéewáidacàalu irìcu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴ Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, macái yùuwichèeyéicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idènièyéica tèwacáimi nacái, máapinéeyéi nacái. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita.

²⁵ Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli ínatéyeyéica ìyaca, áibanái nacái Jerusalén ìyacàlená minaná, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái ìyèeyéica abémàalé Jordán inanába íicha.

5

El sermón del monte

¹ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemìacaténá itàacái, yá yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré.

Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ² Yá idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

³ “Cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliyéi nacáwa nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casímáica nía Dios icùacáiná nía.

⁴ “Cawinácaalí wenàiwica achúméeyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siùcade, èeri m̀nanái ibáyawaná ìwali nacái, casímáipináca nía yácáiná Dios isímáidapiná nía.

⁵ “Cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníyéi nacái casualíniri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipináca nía, yácáiná Dios imàcapiná nacùaca yáapicha èeri irìcuíri macáita.

⁶ “Cawinácaalí wenàiwica máiníiyéica iwàwa imànica abéerita cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nalí.

⁷ “Cawinácaalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios iicápiná napualé nacái.

⁸ “Cawinácaalí wenàiwica masaquèeyéica íiwitáise, casímáica nía, níacáiná iicápiná Dios natuí iyúwa.

⁹ “Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íiwitáise nalíwáaca nàyacaténá matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

10 “Cawinácaalí wenàiwica yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha macáita.

11 “Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacáinácué nutàacái, yá namànicaalícué pirí báawéeri nùwalíise, yá nacháawàacaalícué piináwaná ìwali macái íiwitáaná nachíwa báawéeri iyúwa, peebáidacáinácué nutàacái, néese casímáipinácuéca píawa.

12 Casímáicué piwàwa, piyanídacué nacáíwa manuísíwata, yácáiná Dios imàacapinácué pirí cawèníiri manuísíwata pìanàapínacaalícué chènuniré. Casímáicué piwàwa, nàawirináimicáiná namànicaté báawéeri Dios yàasu wenàiwica profetanái irí, níái pípíchaléeyéimicuéca íibaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué pìyáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Sal y luz del mundo

13 Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemlàcué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwidùma cháí èeri irìcu. Yái iwidùma pùiwaca imànica yàacàsi, yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama pùíwa iwidùmaca, yá càmita idé pùiwaca àniwani, yái iwidùmaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipìnánica íinatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá pìyaca machacàníiri iyú, pìmànicué cayábéeri nacái, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíiri tàacáisica.

14 “Péemlàcué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási cháí èeri irìcu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irìculé, càita nacáicué iwàwacutá

picàlidaca yái báisíiri tàacáisica èeri mìnánái irí amalácáténá náiwitáise, níái catéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalía Dios íwali. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa manuíri yàcalé iyéerica dúli ipùatalìcu. Càide iyúwa macáita náalimácaalí naicáca manuíri yàcalé, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca áibanái iicáca pìyaca machacànìiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹⁵ Péemìacué áiba comparación: Watùcunìacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusi iriculé. Néese wamàacaca icànaca chènunibàa, yá icànaca nàwali macáita iyéeyéica capìi irìcu. ¹⁶ Càita nacái iwàwacutácué pimàacaca picamalá icànaca áibanái íiwitalìcu: pìyacué machacànìiri iyú macái wenàiwica iicápiná, náalíacáténáwa ìwali yái cayábéerica pimànìiricuéca, yéewanápiná nacái nàaca icàaluíniná, Píaniri Diosca chènuníiséerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ Jesús íimaca: “Picácué píináidawa nùanàaca numáalàidacáténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, níá nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Picácué càì píináidacawa nùwali. Càmita nùanàa numáalàidacáténá yái tàacáisica. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa íimáanáca yái tàacáisica icàlidéerica nuináwaná ìwali. ¹⁸ Péemìacué cayábani: Máini cachàinìiricani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmaliçuise. Macáita ichàbapinácawa càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapiná capìraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, ibatàa abéeri letra

achúméerína piná, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapínáwa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. ¹⁹ Máinícáiná cachàiníríca macái tàacáisi natànèericaté Dios inùmaliçuise, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácata canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí cà míri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, cà micaalí nacái yéewáida áibanái neebáidáanápiná yái tàacáisica, yá canáca yéewanáwa iwàlùacawa Dios iyacàle iriculé icùacatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmaliçuise, yá yéewáidacaalí wenàiwica neebáidáanápináni, yásí máiníripiná cáimiétacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irícu icùacataléca macáita chènuniré. ²⁰ Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidaca naináwaná ìwaliwa namànínása macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùullaná namànica. Báisíta namànica madécaná. Quéwa núumacué pirí: Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná máiní cachàiníwanái náicha níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náicha nacái fariseonáica. Cà micaalícué pimàni máiní cachàiníwanái náicha, yá càmitacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios icùacaténácué pía”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemìaca néewáidaca pía càide iyúwaté profeta Moisés íimáanáaté Dios inùmaliçuise. Iimacaté piawirináimi irí: ‘Picá pinúa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa pibáyawaná ìwalísewa’, íimacaté yái Moisésca. ²² Siùcade núumacué pirí àniwa áibacaalí

calúa iicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápinácawa ibáyawaná ìwalísewa. Aibacaalí itàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica irí, yásí Dios yùuwichàida báawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita íiwacanánái nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísá íichawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yùuwichàidacani infierno irícu, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

23-24 “Pìwàwacaalí pité ofrenda altar néré pìacaténá Dios icàaluíniná, yá cayábéeriquéi pìmanínáca càì. Quéwa ipíchawáise pìaca Dios icàaluíniná, píináidawa cayába asásí cawàwanáta pìmanícaalíte báawéeri áiba wenàiwica irí. Pìmanícaalíte báawéeri áiba irí, yá pìacàatétawa yàatalé ipíchawáise pìaca Dios icàaluíniná. Yá pisutá wenàiwica íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa íicha yái báawéerica pìmaníricaté irí. Néese píalimá pìaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú. Càmicaalí càì pìmaní, yá caná iwèni Dios iicáca yái pianáca icàaluíniná.

25 “Pisutá píawawa Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pìmaní, yásí Dios ìyaca pírí càide iyúwa piùwide. Péemia comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàcaténá píináwaná ìwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pítàaníca yáapicha éeréta àyapulìcubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànàlìculé, nacapèedáidacaténá píawa.

26 Péemìà cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íchawa presoíyéi ibàna irìcuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmìta píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripináta”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

27 Jesús ímaca: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Píca píimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca píinusíwa, càmíirica nacái pinìrisíwa’, càité náimaca. 28 Siùcade quéwa núumacué píri áibacaalí iicáida inanái irí, yá capicùlecaalíni iwàwacáiná iimáca úapicha, yá idéca imànica ibáyawanáwa úapicha iwàwalicúsewa, íná cabáyawanáca Dios iicácani.

29 “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmíirica Dios iwàwa piicáca, néese piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí íchawa ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmíiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica. 30 Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiséechúa iyúwa, néese piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí íchawa icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá

piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa cà míiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica cà míirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté íiméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íchawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunícawa ícha’, càité náimaca. ³² Quéwa siùcade núumacué pirí càmiccaalí uimá áiba asìali yáapicha cà míirica unìrisíwa, càmita yéewa unìri imàacaca íchawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbáanéeri unìri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asìali unìripinácawa àniwa. Aiba asìali yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéechúami, yá imànica ibáyawaná nacáiwa, íimácáiná áiba asìali ínu yáapicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Jesús íimaca: “Pidécuéca nacái péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté píawirináimi irí íiméerica: ‘Pimàni macáita machacàníiri iyú càide iyúwa picàlidáaná báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa pimàníinápinása’, càité náimaca. ³⁴ Quéwa núumacué pirí, picácué píima: ‘Báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa’. Picácué nacái cà píimaca capìraléeri cáli íipidená ìwali, Dios ìyacáiná chènuniré. ³⁵ Picácué nacái cà píimaca cáli íipidená ìwali, Dios ìyacáiná cháí èeri irìcu nacái. Picácué nacái cà píimaca Jerusalén ìyacàlená íipidená ìwali, yácáiná Wacuèriná Dios cachàiníiri

yàasu yàcalécani. ³⁶ Picácué nacái càì píimaca píiwita ìwaliwa yácaíná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita ibáiná iwènúacawa cúulíri iyú, cabalèeri iyú áiba. ³⁷ Píimacaalícué ‘báisíta’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanácuéca ‘Báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemàaca tàacáisi nacàlidéericaté pìawirináimi irí, íiméerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yái imàníríca báawéeri áiba irí, càita nacái cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácué pimalàaca iyéi nacái, yái imàníríca báawéeri áiba irí’, càité náimaca. ³⁹ Quéwa siùcade núumacué pirí: Picácué pipélicia ípunita cawinácaalícué imàníríca pirí báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni ìwali, yá pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. ⁴⁰ Aibacaalí iwàwa icháawàaca piináwaná ìwali pimawèniacáinása íicha camisa, yá pimàaca iríni, yái camisaca. Yá pimàaca irí nacái pìasu ruanawa. ⁴¹ Uwináí nachùullícaalí pitéca nàasu abéeri kilómetro idècuni, yá pité nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí càì pimànica. ⁴² Cawinácaalí isutéerica píicha wawàsi, pimàaca iríni. Picá piwènúawa íicha cawinácaalí isutéerica pìanápiná ichàba wawàsi. Pìà ichàbani”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemàaca tàacáisi áibanái icàlidéericaté pìawirináimi irí, íiméerica:

‘Cáininá piicáca pìacawéeyéináwa. Báawa nacái piicáca piùwidenáíwa’, càité náimaca. ⁴⁴ Quéwa núumacué pirí: Cáininácué nacái piicáca piùwidenáíwa. Pisutácué nalí Dios imànlínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica pìwali chàwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. Pisutácué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícué icháawèeyéica piináwaná ìwali báawanama nachìwa iyúwa, cawinácaalícué nacái imàníyéica pirí báawéeri nùwalíse, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴⁵ Càipiná pimàacacué náalíacawa Wáaniri Dios chènuníseeri yéenibecuéca pía. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios imànlíná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyéi ìwali, cayábéeyéi ìwali nacái. Imàaca nacái unía yúuwàacawa nabànacale ìwali, níái imàníyéica cayábéeri, nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa. ⁴⁶ Cáininácaalícué piicáca níawamita wenàiwica cáininéeyéicuéca iicáca pía, néese Dios càmita imàacacué pirí cawènliri chènuniré, níacáiná macái èeri mìnánái namànica càì. Nía nacái báawéeyéica íiwitáise yeedéeyéica plata yéénánái íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno írìpiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéeyéica iicáca nía. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁷ Pitàidacaalícué nacái cayábéeri iyú níawamita péénánáiwa, néese càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, níacáiná macái èeri mìnánái namànica càì. Nía nacái càmíyéica judío, càmíyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái namànica càì. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁸ Báisícaalícué Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutácué cayábéeyéi

píiwitáise náicha canánama èeri mìnanaí. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníiséeri iyáaná, imànírica cayábéeri nalí canánama, níái cáininéeyéica iicáca Dios, nía nacái camíiyéica cáininá iicáca Dios”, ímaca yái Jesúsca.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Néeseté Jesús ímaca nalí àniwa, níái yéewáidacaléca: “Picácué píibaida Dios irípiná wenàiwica iicápiná meedá náináidacaténácué pìwali cayábanaméeyéicuéca píiwitáise. Pimànicaalícué càì, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri càmita yàapíná píricué pìasu cawèníiri chènuniré, canásíwa.

² “Iná piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái irí ìwali yái pimànínáca. Aibanái pucháibéeyéi íiwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéeyéi wenàiwica yàacuésemi, náimaca nadéCasa nayúudàaca catúulécanéeyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéeyéi irí macái wenàiwica iicápiná, yéewacaténá wenàiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemlàcué cayábani, cawinácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnanaí nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisiri cawèníirica iyéerica chènuniré. ³ Néese píacué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái iríni, ibatàa irípiná yái placawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué picàlida iríni. ⁴ Piyúudàacué catúulécanéeyéi ibàacanéeri iyú. Yásí Wáaniri

Dios, yái iiquéerica càinácaalícué pimànlínáca ibàacanéri iyú, imàacapínacué pírí plasu cawènliri pìanàacaalípiná chènuniré”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵ Jesús ímaca: “Pisutácué píawawa Dios ícha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imànlíná. Nawàwa wenàiwicanái iicáca nía meedá idècunítàacá nasutáca Dios ícha. Iná máini nawàwa nabàlùacawa manùbéeyéi yàacuésemi judiónái yéewáidacàalu irìcu, bàacháwalé nacái wenàiwicanái yàacuésemi nasutácaténáwa Dios ícha wenàiwicanái iicápiná meedá. Péemìacué cayába, cawínácaalí imànlíyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíri cawènlirica iyéerica chènuniré. ⁶ Néese pisutá píawawa Dios ícha, quéwa piwàlùawa picapèe imàdàaná irìculéwa, yá pibàlìa inùma, néese pisutá píawawa Wáaniri Dios ícha iyéerica píapicha néré. Néese Wáaniri Dios yái iiquéerica macáita pimànlirica ibàacanéri iyú, yàapíná pírí plasu cawènliri chènuniré.

⁷ “Pisutá Dios ícha, quéwa picá píima canéri iwèni tàacáisi madécaná yàawíría càide iyúwa càmlíyéi judío imànlíná càmlíyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái iyúunáidéeyéica Dios yéemlaca nalí nasutácaíná ícha déecuíri iyú. ⁸ Picácué píínáidawa càì, Dios yáalíacáináwa pìwalícué càinácaalí pímaapuèrica ipíchawáise pisutácuéca íchani. ⁹ Iwàwacutácué pisutáca Dios càì: ‘Pía, Wáaniri Dios chènuníseeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíná.

- 10 Pimàaca péenáiwana yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnanaí namànica càide iyúwa piwàwána cháí èeri irìcu càide iyúwa neebáidána pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.
- 11 Píà wayápiná wamáapuèrica siùcade.
- 12 Pimàaca piwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamànirica càide iyúwa wamàcáana wawàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalí imàníyéica walí báawéeri.
- 13 Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás ícha. Píacáiná icuèripináca macáita, píà cachàinírica íiwitáise náicha canánama, icànéerica mèlumèluíri iyú càiripináta. Báisíta, amén’,
cài pisutácué píawawa Dios ícha.

14 “Pimàacacaalícué piwàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalícué imàníyéica píri báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapinácué iwàwawa pibáyawaná íchawa. ¹⁵ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái ibáyawaná ícha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapiná iwàwawa pibáyawaná ícha”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 Jesús ímaca: “Pimàacacaalícué píchawa piyáacaléwa pisutácaténácué píawawa Dios ícha manuísíwata, picácué cáimiétaquéeri iyú pimànica píawawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníiná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéeri iyú, íná cáimiétaquéeri iyú namànica níawawa wenàiwica

iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha. Péemíacué cayábani, cawinácaalí imàníyéica còi, èeri mìnanaí nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawènírica ìyéerica chènuniré. ¹⁷ Quéwa pía pimàacacaalí píichawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios íicha manuísíwata, yá pípia cayába píiwita íbáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa. ¹⁸ Càita pimàni, ipíchaná áibanáí náalíacawa pimàacaca píichawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios íicha. Abéerita Wáaniri Dios, yái ìyéerica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píichawa piyáacaléwa, íná Dios yàapíná píri píasu cawèníri chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Riquezas en el cielo

¹⁹ Jesús íimaca: “Píacúé píwacáida píriwa manùba cawèníri wawàsi cháí èeri írìcu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píichawa. Cayéedéeyéi nacái nawàlùacawa needácaténácué píichani. ²⁰ Cayába cachàini píricuéni pimàníínácuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná píðèniacaténácué píasu báisíiri cawèníriwa ìyéerica chènuniré, aláera càmicalalé cuwée iyáacué píichani, càmicalalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlùawa néré. ²¹ Pimàacacaalícué píwàwawa píasu ìwaliwa cháí èeri írìcuírìca, yásí píínáidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Quéwa píicácaalícué iyúwa cawèníri yái cayábéeri wawàsica Dios yèeripínácuéca píriwa chènuniré áiba èeriwa, yásí píínáidapínácuécawa ìwali

mamáalàacata. Iná pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué piríwani yái cawènírica iyéerica chènuniré. Càita pínáidapínácuécawa ìwali mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

²² Jesús íimaca: “Pitúí iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituúí, yásí amalánamaca piicáca. ²³ Quéwa báawacaalí pituúí, yásí catáca piicáidaca. Néese yái pínáidéericawa piwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuúri íiwitáise. Iná picúa cayába piwàwawa masaquèeri iyú, picá cáiníná piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. Néese báawacaalí píiwitáise, yái pínáidéericawa piwàwalícuísewa, yásí ímáiní catáca píiwitáise báawanama! Càmita píalápiná cayábéeri ìwali báawéeri íichaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios y el dinero

²⁴ Jesús íimaca: “Péemíacué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníiri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùullaná imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinínáta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínínáwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáinínácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

25 Jesús íimaca: “Péemiàcué cayábani: Picácué achúma pínáidáanicawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa. Máiníiri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníiri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníiri, íná wáaliacawa yàanápiná walí yái càníirica máiní cawènica cháí èeri irícu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. 26 Piicáidacué nacái nalí, níái màsibèe yáaléeyéicawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníiséeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, ¡máinícuéca cawèníiyéica pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píaliacawa Dios icùanácué pía nacái. 27 Néese, éwitacué pínáidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuéca picáucawa pidènièrica piyacaténácué mamáalàacata cháí èeri irícu, íbatàa abéeri horapíná càmitacué píalimá cà. Càmicáinácué píalimá pimànica càiri achúmèeri wawàsi, ínácué canéeri iwèni meedá pínáidáaníníacawa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

28 “¿Cánácué pínáidawa piwàwawa mamáalàacata ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwinási nadàwinàacawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namàníripíná nabàlewa. 29 Quéwa núumacué pirí nadèniaca náiwínáwa cayábéeri iicácanáwa rey Salomón

ibàle ícha, éwitaté máinicáaníta càasuca Salomón.
³⁰ Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri
 iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléená
 èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá
 wenàiwica neemàcani quichái iyú. Dios imànica
 cayábéeri irí yái masicái waiquérica iyúwa canéeri
 iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué
 píawa nacái. ¿Cánácué càmita manuí pínáidacawa
 piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué píá? ³¹ Iná
 picácué pínáidawa piwàwawa mamáalàacata.
 Picácué càì pisutá péemíawa píawáaca: ‘¿Cawiná
 wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwalíiripiná?’ picácué
 píima. ³² Macái èeri mìnánái cà míiyéica yáalía Dios
 ìwali, achúmaca náináidáanicawa nawàwawa nàwali
 macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniacué Wáaniri
 Dios chènuníseeri yáaliéricawa càirínácaalícué
 wawàsi pimáapuèrica. ³³ Iná píalimáidacué
 pimànica càide iyúwacué Dios ichùullianá pimànica
 macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué píri
 macáita yái pimáapuèrica. ³⁴ Siùca èeri, picácué
 achúma pínáidáaníwa piwàwawa mamáalàacata
 pipíchaléwa, táwichacáiná pidèniacué áiba èeri
 pínáidáanápínáwa táwichéeri wawàsi ìwali. Macái
 èeri idèniaca yàasu wawàsi càulenéeriwa”, íimaca yái
 Jesúsca.

7

No juzgar a otros

¹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:
 “Picácué máiní picháawàa áibanái iináwaná ìwali
 mamáalàacata ipíchanácué Dios yùuwichàidaca
 píá. ² Pìwàwacaalícué piùwìchàidaca áibanái

caquialéta manuísíwata, yásí Dios yùuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái. ³ Pía idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá plínáidawa máini cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Pibáyawaná manuírí, càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí iriculé. Néese áiba achúméeriwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísi achúméeri yúuwàacaalíwa ituí iriculé. ⁴ Càmicáiná píalíawa cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Manuírí àicu yúuwàacaalíwa pituí iriculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí iricúsetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná iwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píichawani’, picá càì píimaca irí. ⁵ Píacáiná pucháibaca píiwitáise pìyaca. ¡Pidéca piimáichaca meedá pibáyawanáwa! Íwàwacutá pimàacaca píichawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuíríca. Yásí pidéca pìalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íichawa ibáyawaná achúméeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁶ “Picácué picàlida mamáalàacata Dios itàcái mabayawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi íiwitáise máiniyéica báawaca iicáca Dios. Péemiacué comparación: Wàacaalí cayábéeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèniiri íba marranonái irí, yásí nabawàida meedáni

nàabàli yáapiréwa. Càita nacái, picácué picàlida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi íiwitáise irí, marrano nacáiyéi íiwitáise nacái, níara wenàiwica máiníyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica íiwitáise nacái, ipíchanácué máiní calúaca nía píapicha, néese namànicuéca pírí báawéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús íimaca: “Pisutácué píawawa mamáalàacata Dios íicha, yásí imànicuéca píríwani. Péemlacué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí pìanàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capìi inùma néeni, yásí yàacùacuéca píríwani. ⁸ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capìi inùma néeni, nàacùaca irí capìi inùma. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios íicha, Dios imànipiná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹ “Péemlacué comparación: Pidènlacaalícué pìiriwa, càmitacué pìà irí íba isutácaalí píicha pan iyáapináwa. ¹⁰ Càmitacué pìà iyáapiná àapi isutácaalí píicha cubái. ¹¹ Ewítacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca píà, càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasicué píalíawa cayábéeri íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníiséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios imànínapinácué pírí cayábéeri, pisutácaalícué íicha mamáalàacata!

¹² “Iná pimànicué áibanái irí cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná namànica píricué

cayábéeri. Pimànicaalícué càì, yásí pimànipinácué machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá pìawirináimi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³ Néeseté Jesús íimaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé, càide iyúwa càulenácaalí nawàlùacawa máucuíri capìi inùma irìcubàa. Yácáiná èeri mìnanáí íiwitáise báawéeri iyaca càide iyúwa cáucuíri capìi inùma, cáucuíri àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa irìcubàa. Quéwa èeri mìnanáí íiwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi irìculé, aléera infierno irìculé. Màulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mìnanáí íiwitáise iyáaná cháí èeri irìcu, íná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mìnanáí íiwitáise ìwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuíri capìi inùma irìcubàa, cáucuíri àyapu nacái. ¹⁴ Quéwa càica núade iyúwa capìi inùma máucuíri. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinícáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca càide iyúwa núumáaná nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé. Iná càmita máiní madécaná yàawa néré”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Picácué píichawa áibanái cachìwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càica níade

iyúwa caluéyéi cuwèsi lobo ìwalíiyéica oveja íimamimi nachìwáidacaténá ovejanái nanúacaténá níái ovejaca. Níái cachìwéeyéica nataánica càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacaténácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeràidacuéca pía Dios íicha, namáalàidacaténácué pía. ¹⁶ Píalimápinácué píalíacawa cachìwéeyéica nía piicácaalícué càinácaalí namànica. Péemíacué comparación: Wáalíacawa macái àicu ìwali waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, néese báawéericani. Càmita weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuíri íicha. ¹⁷ Macái cayábéeri àicu idènlaca ìyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idènlaca ìyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸ Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idènlaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idènlaca ìyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácaínácué càinácaalí namànica. ¹⁹ Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí ìyacaná cayába, weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yùuwichàidapíná nía quichái irícu cawinácaalí wenàiwica càimíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácaínácué càinácaalí namànica”, íimaca yái Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Jesús íimaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacalí’, quéwa càmita macáita nawàlùapínáwa Dios ìyacàle irículé Dios icùacatalé

macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuniséeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwàlùacawa néré. ²² Imáalàacaalípináwa yái èriquéi, yá madécaná náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, wacàlidacaté nalí pitàacái. Wáucacaté demonio wenàiwica ícha píipidená ìwali. Wamànicaté nacái píipidená ìwali madécaná wawàsi càmlíri wenàiwica idé imànica’, càipiná náimaca nulí. ²³ Quéwa núumapiná nalí: ‘Càmita núalíacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàníyéica ibáyawanáwa’, càipiná núumaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

²⁴ Jesús íimaca: “Péemiacué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa núumáaná, yái wenàiwica iyaca càide iyúwa cáalíacáiri asiali imànírica icapèewa. Quéechacáwa ícaca depuíwalé. Yá asiali yàanáaca manuíri íba iyéerica depuíwalé cáli irícu ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata. ²⁵ Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàiníri iyú capíi ìwali, yá cachàiníri cáuli ipùaca ìwali yái capíica. Càmlíri quéwa yúuwàawa yái capíica ibàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capíi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéyéica nutàacái nadènlápiná nacáucawa càmlíri imáalàawa. ²⁶ Néese cawinácaalí yéemièrica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa núumáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiséeri wenàiwica imànírica icapèewa càina íinata meedá. ²⁷ Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába

yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú capli ìwali, yá cachàiníiri cáuli ipùaca ìwali yái caplica. Néese yúuwàacawa yái caplica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capli imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmíiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Idécanámité Jesús imáalàidaca icàlidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéeyéica néeni nánáidacawa néemlaca itàacái manuísíwata yéewáidacáiná nía cáaliacáiri iyú. ²⁹ Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

8

Jesús sana a un leproso

¹ Jesús iricùacatéwa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapicha. ² Néese abéeri asìali cacháunéeri íimami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catùulécanáca Jesús íicácani. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa—íimaca. ³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! — íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ⁴ Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái iríni, nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum ìyacàlená irìculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacalíná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús íicha wawàsi imàníinápíná irí cayábéeri. ⁶ Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica irìawa nucapèe irìcu. Càníri yéewa imichàanicawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíiri iyú —íimaca. ⁷ Jesús íimaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùnìacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa úwi íiwacalíná íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. Pichùuliacáita ichùnìanápínáwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa. ⁹ Núalíacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanáiná nachùulla nacái núa. Núa nacái nuchùulla nùasu úwináíwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanáca. Nuchùuliacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imàníinápíná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núalíacawa píalimá pichùnìaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

¹⁰ Idécanaámi Jesús yéemìacani, yá cayábaca íináidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyéicawa yáamiwáise:

—Péemìacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinami yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri. ¹¹ Núumacué nacái pirí, manùbaca áibanái wenàiwica íiwitáaná nàanàpiná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle irìculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypináca piawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ¹² Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéechatécáwa, càmitacué piyapiná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénáinámicáanítacué pía, càmicáinácué peebáida nulí. Dios yúucacué íichawa píawa catácatalé. Néré pícháanípinácuéca, píamíapinácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa — íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Pèepùà picapèe néréwa, yácáiná idéca ichùnìacawa piasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí — íimaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴ Néeseté Jesús yàacawa Pedro icapèe irìculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchúawa mecuní iyú, irièchúawa yàalubái íinatawa. ¹⁵ Iná Jesús imàcaca icáapiwa ucáapi ìwali, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶ Néeseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé m̀nanáí natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise. Jesús ichùuliacáita demonionáí abéeri palabra iyú nàanápínáwa wenàiwica íicha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha. Ichùnìaca nacáí macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷ Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios iǹmalìcuise. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica iwali: “Ichùnìaca wía, wía machawàaquéeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa itéese, íná ichùullaca yéewáidacalénáíwa itéenápínáni Galilea icalìsaniná abémàalé barca irìcu. ¹⁹ Ipíchawáiseté nawàlùacawa barca irìculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí pìawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca.

²⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemì comparación: Yàlidunáí idènìaca ibànawa, cuipìranáí nacáí nadènìaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asìali Dios néeséerica, càmita nudènìaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese

áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetacatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ²² Néese Jesús íimaca irí:

—Pìawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàliaca níawácata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha càide iyúwa yéetánimi —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha. ²⁴ Jesús iimáca íichawa barca irìcu. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca calisa iwali. Máiníri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuníadaca yàacawa barca. Quéwa Jesús iimáca mamáalàacata. ²⁵ Iná yéewáidacalénái nacawàidacani, yái Jesúsca, yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, piyúudàa wía! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. ²⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué máiní cáaluca pía? ¿Cánacué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa, ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁷ Néese níái yéewáidacaléca nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemíawa níawáaca. Náimaca:

—¿Cawinástica yái asíalica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulianá nía? —náimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸ Néseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná ícha, Gadara yàasu cáli néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba asianái demonio idacuèyéi íiwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese. Máiníyéi calúaca nía iyúwa caluèyéi cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenàiwica ichàbacawa néenibàa àyapulcubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá demonionái nadàbaca néemíanicawa asianái isàna iyú:

—¿Píca písàiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios Iirica! ¿Pìanàsica piùwichàidacaténá wía ipíchawáise wéenáiwana yàanàaca? —náimaca.

³⁰ Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa néenibàa. ³¹ Néese demonionái nasutáca Jesús ícha wawàsi. Náimaca:

—Piúcacaalí wía asianái ícha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèericulé —náimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Pìacuéwa —íimaca yái Jesúsca. Yá demonionái yàacawa asianái ícha, yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Yáta macáita marranonái nadàbaca napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa quìratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calisa yáaculé, nàsicùmacawa macáita, níai pìráica càmiyéica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí marrano iiná.

³³ Néese níai icuèyéicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná. Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnánái írini, macáita yái nàyáanáca, níai asianái demonio

idacuèyéicaté ìiwitáise. ³⁴ Iná macáita yàcalé mìnánáí namusúacawa yàcalé ícha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicácani, yá nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa nàasu cáli ícha.

9

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénáí yáapichawa, yá nachàbacawa abémàalé Galilea icalisaniná ícha. Yá nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré, yáí Jesús ìyacàleca.

² Yá abénaméeyéi wenàiwica natéca cáuláiquéeri asìali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, cà míirica yáalimá imichàanícawa, irièricawa yàalubáí ìinatawa, ìiméerica ìinata. Néese Jesús yáalíacáiná náiwitáise manuíca nàináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, íná Jesús ímaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —ímaca yáí Jesúsca.

³ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàyaca néré. Néemìaca Jesús itàaníca cáuláiquéeri irí, íná nadàbaca nàináidacawa Jesús ìwali càì: “Yáí asìali Jesús itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanáí ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca nàináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa nàináidáanácawa. Iná isutáca yéemìlawa nía:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì máíní báawéeri iyú? ⁵ Máíní màulenáca wáimaca máapinéeri

irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìipìna’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ⁶ Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùuliaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha cháí èeri irícu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese yái máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸ Níái wenàiwica iyéeyéica néré, naicáca iyúwa iyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icàaluíná imàacacáiná ichàiniwa abéeri wenàiwica irí ichùnìacaténá cáuláiquéeyéi.

Jesús llama a Mateo

⁹ Jesús yàacatéwa capli ícha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatalécate plata nuénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Néese Jesús íimaca nulí:

—Aquialé, píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé — íimaca nulí yái Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰ Néese Jesús idècunitàacá iyáaca iyáacaléwa nucapèe irícu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná,

áibanái cabáyawanéeyéi nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacaténá nayáacaléwa wáapicha. ¹¹ Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca. ¹² Quéwa Jesús yéemìacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemìacué comparación: Málúlicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutácani, yái ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. ¹³ Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái ìwali. Pìacué péewáidacawa càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipìrawa iyúwa sacrificio pìacaténacué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimàníricuéca càmicaalícawa piicáca áibanái wenàiwica ipualé, piyúudàacaténacué nía’, íimaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca nawènúadánápiná náiwitáisewa

nabáyawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Néeseté Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemiawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá wíawawa Dios ícha manuísíwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níái péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca.

¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asìali icàsàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icàsàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èeriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapiná náichawa nayáacaléwa, níái yàacawéeyéinámica achúmacáiná nawàwa néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶ “Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná. ¹⁷ Càita nacái càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé. Wamànicaalí càì, yásí uva ituní idàbaca isàacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, néese éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná

wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Yásí wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

¹⁸ Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá abéeri judío íiwacaliná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacatená Jesús icàaluíniná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéetácawa siùcasíwatàacáwa. Quéwa pìacaalíwa ùatalé pimàacacatená picáapiwa ùwali, yásí cáuca úa àniwa —íimaca.

¹⁹ Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha.

²⁰ Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáláicacaté úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. ²¹ Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábaca núatá”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalìcuísewa. ²² Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái íicha.

²³ Néeseté Jesús yàanàaca judío íiwacaliná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùlièyéi

íwa. Nàwacáidáyacacatéwa nabàlìacaténá yéetéchúamiwa. Aibanái nacái náicháanica úíwítáise, néemíanica nacáíwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío íiwítáise iyáaná. ²⁴ Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úái yéetéchúamicawa, íná íimaca nalí:

—Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca camíichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáalíacáináwa icáucàidáanápínaté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáanica Jesús íquíniná, náalíacáináwa báisíri iyúcani uétacatéwa. ²⁵ Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capíi íicha. Néese iwàlùacawa sùmàumi irìacataléca. Yá íbàaca ucáapi ìwali úái yéetéchúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa. ²⁶ Néesetécáwa macáita wenàiwica iyéeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemíacaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanaté úa yéetácáisi íicha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Jesús imusúacatéwa nacapèe íicha, yá pucháiba matuíyéi nàacawa yáamíise. Yá náimaca irí cachàiníri iyú:

—¿Pía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! — náimaca irí. ²⁸ Jesús iwàlùacawa capíi irìculé, néese níái matuíyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéca pía? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida càì —náimaca. ²⁹ Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùnìacuéwa càide iyúwa peebáidáanáciué — íimaca yái Jesúsca. ³⁰ Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú. Íimaca nalí:

—Picáciué pimàaca áibanái náalíacawa cawinácaalícué ichùnìaca pituí —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa namusúacanacáitawa capìi íicha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùnìaca nía nalí níái nayaquewéeyécawa.

Jesús sana a un mudo

³² Néeseté idècunitàacá matuíyéimi namusúaca nàacawa capìi íicha, yá áibanái natéca matàacáiri asìali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca matàacáiri íiwitáise, íná càmita yáalimá itàaníca. ³³ Yá Jesús yúucaca demonio asìali iwàwalícuíse. Néese matàacáiri idàbaca itàaníca. Yá áibanái wenàiwica iyéeyéica néeni nánáidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canacaté waiquéricáwa càiri wawàsi cháí wàasu cáli Israel néenibàa! —náimaca. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi fariseo náimaca Jesús iwali:

—Demonio íiwacalináquéi idacùaca íiwitáise yái asìalica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica íicha demonio íiwacaliná íiwitáise iyú —náimaca Jesús iwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuírí yàcalé irìculé, púubéeri yàcalé irìculé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judiónái imanùbaca yéewáidacaalu irìcu. Yá icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùnìà nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, cáiwíiri íicha nacái, macái íiwitáaná. ³⁶ Catúulécánaca

Jesús iicáca nía máinicáiná achúmaca nawàwa nàuwichàacáinatéwa madécaná yàawiría. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuèriná, iméerèyéicawa meedá, canácáinaté abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, níái wenàiwicaca. ³⁷ Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemìacué comparación: Càica níade iyúwa bànacalé ituíná quírereri yéenáiwana yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. ³⁸ Iná pisutácué Dios íicha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùanápiná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá wenàiwicanái irí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale ìyacanáwa —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íiwitáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanái íicha, wáucacaténá náicha nacái macái uláicái íiwitáaná, cáiwíiri nacái.

² Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca íipidenéeyéica càì: quéecha Simón, íipidenéeri nacái Pedro; yá nacái iméeréeri íipidenéeri Andrés; nía nacái Zebedeo yéenibeca, ibèeri íipidenéeri Santiago, yá nacái iméeréeri íipidenéeri Juan; ³ yá nacái Felipe; Bartolomé nacái; Tomás nacái; núa

nacái Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánái judío íchawa Roma ñyacàlená yàasu gobierno irípiná; yá nacái Santiago, yái Alfeo ñirica; Tadeo nacái; ⁴ yá nacái Simón, ñipidenéeri nacái celote; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Jesús ibànùacaté wía doce wamanùbaca wacàlidacaténá itàacái. Càì yàalàaca wía: “Picácué pìawa càmiyéi judío yàasu cáli ñinatalé, picácué nacái piwàlùawa yàcalé irìculé ñyéeyéica Samaria yàasu cáli ñinata. ⁶ Pìacué nàatalé níawamita Israel itaquénáinámica ñyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéiwa, canéeyéica icuèriná, nawènùadacáiná náiwitáisewa Nacuèriná Dios íchawa, canáca nacái abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ñwali. ⁷ Pìacué picàlidaca nalíni Dios icùnápíná macáita mesúnamáita. ⁸ Pichùnìacué cáuláiquéeyéi wenàiwica, pimichàidacué nacái yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, pichùnìacué nacái cacháunéeyéi ñimami lepra iyú, piúcacué demonio wenàiwica ícha. Nudéca numàacacuéca pirí nuíwítáisewa mawèníiri iyú, ñná picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùnìeyéica.

⁹ “Picácué pité iwèni pìasu bolsa irìcuwa, orocáaníta, plata nacái, cobre nacái. ¹⁰ Picácué pité saco, pucháiba bàlesi nacái; picácué peedá piríwa wàlisàì costiza nacáiri, àicu nacái. Cawinácaalí wenàiwica piyúudèeyéipínácuéca iwàwacutá nàaca piyáapínácuéwa.

11 “Pìacuéwa yàcalé irìculé, picutácué abéeri cáimiétacanéri iwàwéerica yéemìaca picàlidáanácué nalí nutàacái. Yá piyamáacuéwa icapèè irìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse. 12 Piwàlùacuéwa icapèè irìculé, yá pitàidacué wenàiwicanái iyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imànínapíná nalí cayábéeri. 13 Cayábacaalí náiwitáise níái capìi irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná ícha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipíná nalí cayábéeri. 14 Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemìaca picàlidáanácué nalí nutàacái, néese pimusúacuéwa capìi irìcuíse, yàcalé irìcuíse nacái, yá pichùpìacué cáli ichùmalé pìabàli íchawa naicápiná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía. 15 Péemìacué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapíná nìawa càmíiyéicué yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanái Sodoma iyacàlená mìnánáimi ícha, Gomorra iyacàlená mìnánáimi nacái”, ímaca walí yái Jesúsca.

Persecuciones

16 Néeseté Jesús ímaca walí, wía yéewáidacaléca: “¡Péemìacué cayába! Nubànùacué pía nèewiré níara èeri mìnánáica cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios, báawéeyéi nacái iicáca Dios yàasu wenàiwica. Piyapínácuéca nèewibàa càide iyúwa oveja càmíiyéi yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèesi lobo ípunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué cáalíacáica píiwitáise,

piicácué píchawa piùwidenáicawa, càide iyúwa cáaliácáiri àapi iicáaná íchawa yùuwidenáíwa ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyawanáca pía, càmitacué nacái pimàni áibanái irí báawéeri. Piyacué càide iyúwa unùcu cà míchúa imàni áibanái irí báawéeri. ¹⁷ Picácué píchawa áibanáicáiná náibàapínacuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali yàcalé ìiwacanánái irí, nacapèedáidacaténácué nacái píawa judíonái yéewáidacàalu irìcu. ¹⁸ Yá natépinácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa, níái icuèyéica cáli, peebáidacáinácué nutàacái. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, níái èeri mìnánái icuèrinánáica, nía nacái cà míiyéica judío. ¹⁹ Náibàapínacué natéwa pía nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, quéwa picácué achúma píinádacawa piwàwawa ìwali yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Néeseacué péenáíwaná yàanàacaalíwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàacacué píaliácawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. ²⁰ Càmicáinácué pía yái càì icàlidéeripínácani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànuèrica imàacapínacué pitàaníca Dios inùmalicuíse.

²¹ “Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanái irí néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapíná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapíná náiwitáísewa nasèenái

íichawa, yá nanúaca nasèenáiwwa. ²² Macái èeri mìnanáí báawapínacué naicáca píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, Dios iwasaapíná níawa yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ²³ Namànicaalícué pírí báawéeri abéeri yàcalé irìcu, néese pipìacuéwa áiba yàcalé irìculé. Péemìacué cayába, núa asialí Dios néeséerica nùanàapíná ipíchawáise pimáalàidacué picàlidaca nuináwaná ìwali macái yàcalé irìcu ìyèeyéica Israel yàasu cáli íinata.

²⁴ Péemìacué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica íicha yái yéewáidéericani, càmita yéewa nacái áiba íibaidéeri cachàinica íiwacalí íichawa. Càitacué nacái càmita yéewa cachàinica píá nuícha. Wenáiwica náináidacawa pìwalícué càide iyúwa náináidáanáwa nùwali. ²⁵ Píacué nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca piyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéericuécá píá, càide iyúwa yàasu wenáiwica iwàwáaná ìyaca càide iyúwa íiwacalí ìyáaná. Aibanái cà míyeyí yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yái demonio íiwacalínaca. Iná nùalàacuécá píá náicha, náimáanápinácué pìwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, piyacáinácué càide iyúwa nucapèe irìculíyéica, nuénánáisiwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

²⁶ Jesús íimacaté walí: “Iná picácué cáalu píá èeri mìnanáí íicha, càmicáiná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripináta. Aiba èeriwa macáita náalíacawa ìwali. ²⁷ Càita nacái, picácué pibàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéericuécá

pirí ibàacanéri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéericuéca pirí ìwali méetàuculé áibanái ícha, piacué picàlidaca cachàiníiri iyúni àta macái néemiacatalétani. ²⁸ Picácué cáalu pía èeri mìnánái ícha yáaliméeyéica inúacuéca pía quéwa càmitacué náalimá nanúacuéca piwàwa cáuri. Néese, iwàwacutácué cáaluca pía Dios ícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía nacái infierno iriculé, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

²⁹ Péemiacué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púubéeyéi abéeri moneda ìwaliná càmicáiná cawèni màsibèe púubéeyéica. Quéwa éwita càmiyéicáaníta cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáalíacawa nàwali, icùa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúméri yéetácawa càmicaalícáwa Dios imàacaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáalíacuéca macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáiwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abéerinamata; càita Dios yáalíacawa pìwalícué. ³¹ Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái ícha, cawènicáiná Dios iicácuéca pía náicha níái màsibèe púubéeyéica manùbéeyéica”, íimaca walí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³² Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa. ³³ Quéwa cawinácaalí càmirita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí

núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴ Jesús íimacaté walí nacái: “Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypiná matuíbanáita náapichawáaca nudécáaníta nùanàaca. ¡Càmírita! Néese, càmitapiná abédanama náiwitáise nùwali. ³⁵ Nudéca nùanàaca, íná asianái nàuwideca namànipináca nániriwa, inanái nacái nàuwideca namànipiná náatúawa, nayéeru nacáíwa. ³⁶ Càita macáita nàuwideca namànipiná néenánáisiwawa, níacáiná abénaméeyéi neebáidapiná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷ Cawinácaalí cáininéerica iicáca nuícha yáaniri, yáatúa nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái cáininéerica iicáca nuícha ìriwa, íidu nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuíbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíse, naicáaní nacái iquíniná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùullaná. Cawinácaalí càmirica imàni càì, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Aibacaalí càmirica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulípiná, canáca irí icáuca càmiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáucawa càmiri imáalàawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Premios

⁴⁰ Néseté Jesús íimaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuéca pitàacái, yeebáidapiná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapiná nacái itàacái, yái Dios ibànuèrica núa aléi. ⁴¹ Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábéeri profeta icàlidacáiná nalí Dios itàacái, yásí Dios yàapiná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri yàasu profeta iríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábéeri íiwitáise, namànicaalí nacái irí cayábéeri cayábacáiná íiwitáise, yásí Dios yàapiná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri cayábéeri íiwitáise irí. ⁴² Cawinácaalí imànírira cayábéeri nuéwáidacalénái càmíiyéi cachàini irí, nùasunáicáiná nía, Dios yàapiná irí cawèníri iyúudàacáiná níái yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimácaaníta yàaca nàiraca meedá casalíniri úni, càicáaníta Dios yàapiná irí cawèníri iyúudàacáiná nùasunái”, íimaca walí yái Jesúsca.

11

Los enviados de Juan el Bautista

¹ Néseté Jesús idécanáamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái ìyacàle irícu, yàara cálica, icàlidaca nacái nalí yái cayábéeri tàacáisica.

² Néenialíté Juan el Bautista, iyéerica presoíyéi ibànalicu, yéemiaca ìwali yái Cristo imànírira. Néese Juan ibànùaca yéewáidacalénáywa abénaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé. ³ Juan iwàwacaté nasutáca néemiawa Jesús asáísí báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinácaté

judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yání, yá iwàwacutá nacùaca áibata yàanàaca.

⁴ Néese Jesús ímaca nalí: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéénacuéca piicáca numànica, pidéénacuéca nacái péemìaca nucàlidaca wenàiwicanáí irí. ⁵ Picàlidacué Juan iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipnánáca, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemìaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemìaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáaliacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ⁶ ¡Casímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” ímaca yái Jesúsca.

⁷ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénáí yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús ímaca wenàiwicanáí irí: “Bàaluité pìacatécué piicáca wenàiwica yèepuníiricawa chuìri cáli ínata, yáara Juanca. Cà míiritaté machawàaca íiwitáise yái asìali piiquéricatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ⁸ ¿Càinásicué piicaté néré? Cà míiritaté asìali cawèníri ibàle yái piiquéricatécué. Píaliacuécawa cawinácaalí cawèniyéica ibàle iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capìi irìcu càide iyúwa reynáí iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ⁹ Néese piacuécawa bàaluité manacúali yùuculé càinàwàiri piicacaténaté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Báisíta profetacani, yái Juanca,

quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta íicha canánama. ¹⁰ Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté iwali tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté Iiri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùllapiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáywa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùníanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pianàacaalíwa nàatalé’, íimacaté yái Diosca. ¹¹ Péemlàcué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan íicha nèewíise macái èeri mìnánái. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siùcáisede, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipiná nía Juan íicha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

¹² “Bàaluté Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacái àta siùca nacáide, èeri mìnánái namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá náalimáidaca namáalàidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái, iwàwéeyéica Dios icùaca nía. ¹³ Macái tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliçuise, áiba tàacáisi nacái Dios ichùulièricaté profeta Moisés itànàanápiná, macáita yái tàacáisica icàlidacaté walíni cànácaalí iyú Dios icùanápinaté yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacái àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. ¹⁴ Cawàwanátacué pialimá peebáidaca yái tàacáisica: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yái iwàwacutéericaté yàanàaca ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca. ¹⁵ Càuwíyéicaalícué pía, péemlàcué nutàacái.

16 “Nucàlidacué pirí cainá píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéeyéica siùca. Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulìcubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa: 17 ‘Wadéca wapùliacuéca pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéca pirí canción càide iyúwa nacántàaná yéteyéymiwa ìwali, quéwa càmitacué pícháaní’, càì náimaca. 18 Càita nacái pidéuécá pimànica. Juan el Bautista yàanàcaté, yá imàacaca íchawa iyáacaléwa isutácaténá yáawawa Dios ícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa píimacatécué Juan ìwali demoniosa iyaca iwàwalicu. 19 Siùcade nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuìra nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnìricasa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casíimáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàacaca cáalíacáica nía báisíiri iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

20 Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níai yàcalé mìnánáica aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmirica wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníiri iyú càmicáinaté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús

íimaca nàwali: ²¹ “¡Máinicué piùwichàapinácawa, píacué israelitaca iyéeyéica Corazín ìyacàlená irìcu, Betsaida ìyacàlená irìcu nacái! Ewitacué piicácáaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca pía náicha níara càmiyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro ìyacàlená irìcu, Sidón ìyacàlená irìcu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàniíná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri íicácanáwatá, napusúa nacái nàwalisewa catáli náasáidacaténaté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ²² Quéwa núumacué pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácucéca máini cachàiniwanái náicha, níara càmiyéica israelita iyéeyéicaté Tiro ìyacàlená irìcu, Sidón ìyacàlená irìcu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ²³ Píacué nacái Capernaum ìyacàlená mìnánica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmírita! ¡Néese Dios yúucapinacué píawa irìculé yáara utàwi máiníri depuúwaca, máinícatalé depuúwaca náicha canánama! Ewitacué piicácáaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca

pía náicha níara càmiyéica israelita iyéyéicaté Sodoma iyacàlená irícu. Quéwa càmitaté máini báawa nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmitaté nacái Dios imáalàidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma iyacaté mamáalàacatatá àta siùca nacáide, càmicáinaté máini báawéeyéi nía iyúwacué pía. ²⁴ Iná núumacué pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiniwanái náicha níara càmiyéica israelita iyéyéicaté Sodoma iyacàlená yàasu cáli ínata, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía”, íimaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵ Néenialíté Jesús íimaca Yáaniri Dios iríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita níai iyéyéica chènuniré, cháí èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níai yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa sùmanái púubéeyéi neebáidáaná, yéewanápiná áiba èeri mìnaná iyúunáidéeyéi cáaliacáica càmita náalimá náaliacawa píiwitáise ìwali. ²⁶ Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núaliacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíri iyú Núaniri ìwali, abéerita nacái cawinácaalí

wenàiwicanáí numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yáí lírica. ²⁸ Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacái, píacué macáita chamàléeyéica. Pidécuéca píibaidaca cachàiníri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanáí ichùullianácué pimànica càulenéeri wawàsi Dios irípiná. Píacué nacái achúméeyéica ínáidacawa iwàwawa ibáyawaná ìwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéeri wawàsi íicha, numàacacué nacái nuwàwawa pibáyawaná íicha. ²⁹ Peebáidacué nutàacái, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùullianácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía, piyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa càmlírica caluéri íiwitáise, núa càmlírica cáimacái iicá yáawawa. Nùacawéeridapínácué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa pibáyawaná íichawa, íicha nacái yáí càulenéeri wawàsi áibanáí ichùulièricuéca pimànica Dios irípiná. ³⁰ Càmita máiní càulenácué píicha peebáidáanápínácué nutàacái, pimàníinápínácué nacái càide iyúwa nuchùullianácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapínácué nacái casímáica pía”, íimaca yáí Jesúsca.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néenialíté áiba sábadó judiónáí iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulicubàa bànacalé yèewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo

ituíná bànacalé ícha wayáapináwa, judío íiwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata ìyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ² Fariseonái naicácaté weedáca bànacalé ìyacaná, yá naicáca yái wamàníríca iyúwa íibaidacalési ínáté náimaca Jesús irí:

—Piicáca yái namàíníaca. Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábadu wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irícuíse wàawirimi rey David iwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi aslanáca. ⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri capìima íimamisíri irículé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios ícha. Yá iyáaca pan namànírícaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáaníta càmitaté yùuwichàida David, nía nacái aslanái yèepuníyéícatéwa yáapicha, máapicáinaté nía, ínáté catúulécanáca Dios íicáca nía. ⁵ Pidécuéca piimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Moisés íimacaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáaníta templo irícu sábadu wayamáidacatáicawa. Máini iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo irícu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábadu ícha iwàwacutácaíná wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná èeri imanùbaca, sábadu nacái. ⁶ Quéwa núumacué pirí, núa iyéerica cháí pèewi, cachàiníríca núa templo ícha. ⁷ Càmitacué péemà càinácaalí ímáaná áiba tàacáisi profeta

Oseas itànèricaté Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté: ‘Ewítacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio pìacaténacué nucaaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimàníricuécasa nulí càmicaalícáwa piicáca áibanái ipualé, piyúudàacaténá nía’, ímaca yái Diosca. Báisícaalícué péemiacaté càinácaalí ímáaná yái tàacáiscatá, yá càmitacué picháawàa naináwaná ìwali báawéeri iyútá, níái nuéwáidacaléca càmiyéica imàni ibáyawanáwa. ⁸ Iná Dios idéca ichùulíaca núa, asialí Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹ Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé, iyéerica néré. ¹⁰ Iyacaté néeni abéeri asialí icáapi ituwièricawa íicha. Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisi imànicaalípináté áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise, fariseonái náimacáinaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùníanáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemlawani, náalimáidacaténá naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinácaalí pínáidacawa. ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiqueeyéi wenàiwica sábadò irìcu wayamáidacatáicawa? — náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ¹¹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Péemiacué comparación: Pidènlacaalícué pipirawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni,

¿càmitasicué pimusúadacani caquialéta, éwita sábadu irìcucáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹² Néeni, máiníiri cawènica wenàiwica oveja íicha. Iná ¿cánácué càmita píalíawa Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siùca sábadu irìcu? —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús íimaca irí yái asìali icáapi ituwìericawa íicha:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi. ¹⁴ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu íicha, yá nadàbacaté náináidacawa càinápinácaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Néeseté Jesús yáalíacawa náiwitáise nawàwáanáté nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnìaca macáita cáuláiquéeyéi wenàiwica yàanèyéicaté yàatalé. ¹⁶ Yá yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí ichùnìanáté nía. ¹⁷ Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmàlicuise. Dios íimacaté:

¹⁸ “Yácata nùasu wenàiwica íibaidéerica nulípiná, nuedéerica íibaidáanápiná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata casímáirica nuicáca. Yá numàacapiná irí Espíritu Santo icùacaténá íiwitáise. Yá icàlidapiná nutàacái càmíiyéi israelita irí, náalíacaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníiri iyú.

- 19 Càmita itàanípiná ùuléri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemíanícawa. Canáca nacái yéemièri itàcái imáidáidáaná cachàiníri iyú calle iricubàa bamuchúami yàcalé.
- 20 Imànipiná cayábéeri machawàaquéeyéi irí, iicápiná nacái napualé, caw-inácaalí iwàwéeyéica yéetácawa, àta imawèniadacataléta macáita báawéeri.
- 21 Càmiíyéi israelita yeebáidapiná itàcái, yàasu wenàiwica nacái nía”, íimaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

22 Néeseté natéca matuíri asíali Jesús yàatalé, abéeri matuíri, matàacáiri, demonio idacùacáiná íiwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asíali íicha, íná catuíca àniwani, itàaní nacái àniwa. 23 Néese macáita wenàiwica nánáidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemiawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica wacuèrinápiná, wía judíoca?” náimaca nalíwáaca.

24 Néese fariseonái néemiàcáináni, yá náimaca nalí: “Yái asíali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwali.

25 Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa. Iná íimaca fariseonái irí: “Péemiàcué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí ípunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Càita nacái yàcalé mìnánái, áibanái néenánái nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca náapichawáaca.

26 Càita nacái, canácatáita Satanás yúuca yàasu

demonionáíwa wenàiwica ícha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íchatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yásí imáalàacawa nacái yái ichànicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánacué càmita píalíawa càmita núuca demonio wenàiwica ícha Satanás íiwitáise iyú? ²⁷ Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú. Picháawàacaalícué nuináwaná ìwali càì mamáalàacata, yásí iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanái ícha. Píalíacuéwa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná níata péewáidacalécuéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíiri iyú. ²⁸ Núucaca demonio wenàiwica ícha Espíritu Santo íiwitáise iyú, íná nudéca núasáidacuéca pírí Dios icùaca abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

²⁹ “Núucaca demonio wenàiwica ícha nuíwítáise iyúwa, cachànicáiná núa Satanás ícha. Péemíacué áiba comparación: Càide iyúwa cayéedéeri ìyáaná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa iriculé áiba cachàiníiri asiali icapèeca iyéedùacaténá ícha yàasu, càmicaalícáwa cayéedéeri idacùa íchawa yái cachàiníiri asialica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri imànica càì, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníiri asiali yàasu. Càita nacái núalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá ícha wenàiwica. Pidécuéca pitàanica báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

³⁰ “Píacué cà míiyéica abédanamata íiwítáise núapicha, piùwidecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica

Dios ícha meedá.

³¹ “Iná péemíacué cayába. Dios imàacapiná iwàwawa íchéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios ìwali báawéeri iyú, nawènúadacaalí náiiwítáisewa nabáyawaná íchawa. Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ³² Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwítáisewa Dios irípiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná ícha. Quéwa itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita quirínama Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha cháí èeri irìcu, càmita nacái wàlisàipiná èeri irìcu”, ímaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³ Jesús ímacaté fariseonái irí: “Péemíacué comparación: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idènìaca ìyacanáwa báawéeri. Càita wáalíacawa macái àicu ìwali. Càita nacái píalímácué píalíacawa nùwali piicácáiná càinácaalí numànica. ³⁴ ¡Píacué càiyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa àapi imusúadáaná iculálewa inùma irícuísewa, càita nacái càmitacué píalímá pitàaníca cayábéeri wawàsi ìwali báawacáinácué píiwítáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàanírícuéca, pidécúéca pimusúadacani piwàwalícuísewa, yácáinácué piwàwa idéca ipuníacawa báawéeri tàacáisi iyú. ³⁵ Cayábacaalí wenàiwica íiwítáise, yásí itàaníca nacái cayábéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwítáise cayábéeri ìyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwítáise, yásí itàaníca báawéeri

wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise báawéeri ìyaca iwàwallcu. ³⁶ Núumacué pirí, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yùuwichàidapíná nía ìwallise macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericaté. ³⁷ Càide iyúwa pitàaníná, yásí Dios iicáanáca pía, yácáiná pitàacái yáasáidaca càinácaalí píiwitáise. Pitàanícaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca pía iyúwa mabáyawanéeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmita Dios yùuwichàidapíná pía. Quéwa pitàanícaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyawanéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yùuwichàidapíná pía”, íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Néeseté abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica —náimaca. ³⁹ Jesús íimaca nalí:

—Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pidécuéca pisutáca nuícha numàníinápiná piicá yái càmirica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pirí càiri wawàsi. Numàacacáita piicáca numàníinápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ⁴⁰ Càide iyúwaté Jonás iyamáanátéwa manuúri cubái idèerìcu máisiba èeri, càita nacái núa asiali Dios néeséerica nùypíná cáli irìcu máisiba èeri. ⁴¹ Níara càmiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená irìcu namichàapínácawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná

báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, cànácaalí báawéeri namàníricaté. Píacué israelita iyéeyéica siùcade pimichàapinácué nacáíwa. Yásí Nínive iyacàlená mìnanáimi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnanáí nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemlacáinaté profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Néese, éwita nùyacáaníta pèewibàa siùcade, núa cachàiníríca íiwitáise profeta Jonás ichàini íícha, càicáaníta càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía. ⁴² Ua nacáí Sur yàasu cáli íiwacalumi càmíchúa israelita umichàapinácawa yéetácáisi íícha ucháawàacaténácué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuíse cháí wàasu cáli íinatalépiná uémíacaténaté rey Salomón itàacáí máini cáalíacáica, úalíacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàiníríca íiwitáise rey Salomón ichàini íícha, càicáaníta càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía —íimaca yáí Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íícha, yásí demonio iméeràacawa chuìri cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, yásí íimaca íináidacawa iríwa: ⁴⁴ ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwica nudécatáiseca

nùacawa ícha', ímaca iríwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiséeri càide iyúwa cayábéeri capìi máiséeri natunuérica, nachùnièrica nacái cayába. ⁴⁵ Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiniyéi báawaca ícha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwaliculé, nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica irí báawéeri máini ícha yái báawéerica idàbàanéeri demonio imànírìcaté irí quèechacáwa. Càita nacái píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwichàapinácuécawa máini cachàiníiri ícha yái quèechéericaté piùwichàanácuécawa", ímaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús icàlidaca wenàiwicanái iríni, néese yáatúa yàanàaca néré, Jesús yéenánái yáapicha nacái, nawàwacáináté natàaníca Jesús yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capìi ícha. ⁴⁷ Iná áiba ímaca Jesús irí:

—Píatúa, péenánái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàaníca píapicha —ímaca. ⁴⁸ Quéwa Jesús ímaca irí yái asìali icàlidéerica irí naináwaná:

—Péemìa yái núumáanáca núatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáíwa —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Jesús iicáidaca walí wía yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha, yá imichàidaca icáapiwa wapualé. Yá ímaca:

—Níái wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa núatúanáiwa, nuénánái nacáíwa. ⁵⁰ Yácáiná cawinácaalí wenàiwica imànírìca càide iyúwa Núaniri Dios chènuníséeri iwàwáaná, yácata

nuiquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáíwa, núatúa nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

13

La parábola del sembrador

¹ Néseté yáta èricaté Jesús imusúacawa capíi íicha yàcaténáwa Galilea icalìsaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata. ² Yá máini manùbaca wenàiwicanái nàwacáidáyacacawa yàatalé, íná Jesús iwàlùacawa barca irìculé, yá yáawinacawa barca irìcu. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³ Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànaaná ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulìcubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé íimi ibacácawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuìcani canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, íná yéetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idènìaca iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadènìaca natuínáwa cien

namanùbaca, áibanái yéetaná nadènàca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadènàca treinta namanùbaca ituíná. ⁹ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái”, ímaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemìawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicanái iríni comparación iyú.

¹¹ Jesús ímaca walí: “Dios imàacacué píaliácawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáaliácawa, níai manùbéeyéi càmiyéica yeebáida itàacái. ¹² Wenàiwica

ínáidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yéemìacaalí càinácaalí ímáaná, yásí Dios imàacaca yáaliácawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita ínáidawa cayába nutàacái ìwali, yásí iimáicha nacái yái achúmérica yáliéricatéwa ìwali. ¹³ Iná nuéwáidacáita nía comparación

iyú, níacáiná éwita naicácaníta numànica yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náaliácawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemìacáaníta nutàacái nàui iyúwa, càicáaníta càmita nawàwa néemìaca càinácaalí ímáaná yái nutàacáica. ¹⁴ Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalicuise. Dios ímacaté israelitanái irí:

‘Ewítacué péemìacáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píaliápinácuéwa càinácaalí ímáaná. Ewítacué piicácaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píaliápináwa càinácaalí ímáaná yái piiquéericuécá’,

ímaca yái Diosca. ¹⁵ Néeseté Dios ímaca israelitanái ìwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Màuwica nía, càmiyéi iwàwa yéemìaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natúíwa, càmiyéi iwàwa yáaliacawa càinácaalí ímáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha nuwasàacaténá nía nùasu yúuwichàacáisi íchawa’,

ímaca yái Diosca.

¹⁶ “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca pírí cayábéeri manuísíwata píaliacáinácué piicáca yái piiquerícuéca pituí iyúwa, pidécué nacái péemìaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi péemièricuéca piùwi iyúwa.

¹⁷ Péemìacué cayába, madécaná profetanái, áibanái nacái cayábéyéi íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yái piiquerícuéca, quéwa càmitaté naicá núa. Nawàwacaté nacái néemìaca yái nutàacái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemìani”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸ Jesús ímaca walí: “Péemìacué yái ímáanáca, yái comparación ibànéeri ìwali. ¹⁹ Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulìcubàa. Yá Satanás yàanàaca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰ Yái ituínási yúuwèericawa cáli ínata íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica

néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casímáiri iyú. ²¹ Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namàníinápiná nabáyawanáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²² Yái bànacaléca yúuwèericawa tuíri yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu ìwaliwa, cháí èeri irìcuírca. Cáiníná nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná càasuca nía. Macáita yái cháí èeri irìcuírca ichiwáidaca nía, càmita íbatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, cànírita quéwa nawàwalcúsewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³ Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái cáli ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàì íméeri iyú. Yá namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí mamáalàacata iyacanáwa cayábéeri. Abénaméeyéi namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idènìacaalí cien namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí sesenta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca.

Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idènìacaalí treinta namanùbaca ìyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Néseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Ímaca nalí: “Péemìacué càinàcaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asìali ibànacaalí yèepunicawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵ Néese táiyápi, yái bànacalé íiwacali yùuwide yàanàaca trigo ibànacalená yùuculé, yá ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri iicácanáwa, cayábéeri trigosíwa ínatabàa. Yá yèepùacawa íicha, yái yùuwideca. ²⁶ Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadènìacaalí nàyacanáwa, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca ìyacanáwa báawéeri meedá. ²⁷ Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá írini yàasu bànacalé iináwaná ìwali. Náimaca írì: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Sísáaná yàanàa yái báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?’ náimaca. ²⁸ Yá náiwacali ímaca nalí: ‘Nùuwidequéera càì ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa’, ímaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanái ímaca írì: ‘¿Piwàwasica wàaca wacacàaca íicha yái báawéerica?’ náimaca írì. ²⁹⁻³⁰ Quéwa náiwacali ímaca nalí: ‘Càmíirita. Picácué picacàa yái báawanaméerica, ipíchanácué picacàaca yáapichata yái cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedácatalépináta

yái bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùuliapíná nùasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé iyacáná needáanápíná yái báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadáanápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùuliapínáca needáanápíná yái cayábéeri trigoca nùasu manuúri capìi irìculé, trigo ituíná yàalu', íimaca yái bànacalé íiwacalica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanái áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Péemìacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asìali ibànéerica ibànacale yèewiwa.

³² Ewita achúméerínacáaníta yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami idàwinàacawa, yá manuícani macái bànacalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³ Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáiwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inaná yèewiàdaca levadura másibàawirícatái harina yèewi, àta macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwicanái macái wawàsi ìwali comparación iyú. Yéewáidaca níái manùbéeyéi

wenàiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵ Jesús yéewáidaca nía càì imànicaténá càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Jesús inùmalicúise. Yáté Jesús ímaca:

“Nucàlidapíná nalíwani comparación iyúwa;
 nucàlidapíná nalí manùba wawàsi ìwali,
 càmiyécáwa wenàiwica yéemìa iináwaná
 ìwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siùca
 nacáide”,
 ímaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápináwa nacapèe néréwa, níai manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capíi irìculé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemìawani càinácaalí ímáaná yái tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicái ìwali. ³⁷ Yá Jesús ímaca walí: “Núa, asiali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸ Yái bànacalé yàalupínáca ímáanáca càicanide iyúwa cháì èeriquéi. Yái cayábéeri ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yeebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica ímáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica. ³⁹ Yái nùuwide ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needácatáipínáca bànacalé iyacaná, yácata èeripíná imáalàacatáipínáca yái èeriquéi. Níai yeedéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái. ⁴⁰ Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápiná nía quichái irìcu, càipíná nacái

ìyaca imáalàacaalípináwa yái èeriquéi. ⁴¹ Núa, asìali Dios néeseérica, nuchùuliapíná nùasu ángelnáiwa nàwacáidáanápíná nùasu wenàiwicanái nèewíse macáita ichiwáidéeyéica wenàiwica namànínápíná nabáyawanáwa, nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa mamáalàacata. ⁴² Néese nùasu ángelnáiwa yúucapíná báawéeyéi wenàiwica manuúri quichái irìculéwa. Néré wenàiwica náicháanápíná, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa. ⁴³ Cawinácaalí imàníyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulianá, nacànapínáwa mèlumèluúri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios ìyacàle irìcuwa. Càuwíyéicaalícué pía, péemìacué cayába nutàacái”, ímaca walí yái Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa cawèníri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli irìculé. Néese asìali yàanàacani, yá ibàliaca àniwani. Néese, casíimáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwènàlaca iríwa yái cáli bànacalé yàalupínáca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa cacharrerósari, icutéerica yàacawa perla púubéeyéi íba cayábanaméeyéi cawèníyéi. ⁴⁶ Néese asìali yàanàaca perla máini yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwènàlaca

iríwa úái perla cawèníchúa yáwanáica”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asianái yúucaca chinchorro manuiri úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸ Idécanáami ipuniácawa yái chinchorroca, yá asianái iwatàidacani úni yáacuise càina ínatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nèewíise níai cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu iriculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níai báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹ Càita nacái èeri imáalàacaalípináwa, yásí ángelnái namusúacawa chènuníise naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰ Yá náucapiná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái iriculé. Néré wenàiwica náicháanípináca, naamíapiná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, ímaca yái Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néeseté Jesús isutáca yéemìawa wía:

—¿Péemìasicué càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí? —Ímaca walí yái Jesúsca. Néese wáimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí íimáaná —wáimaca irí. ⁵² Néese Jesús ímaca walí:

—Péemìacué comparación: Abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, idécanáami yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca

wenàiwica Dios itàacái bàaluisàimi iyú, wàlisài iyú nacái, càide iyúwa capli íiwacali imusúadacaalí yàasu cawèníriwa icuèrica icapèe irìcuwa, yái cawèníri bàaluisàimica, yá nacái cawèníri wàlisàica —ímaca yái Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níai comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴ Yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacàalu irìcu, iyéerica Nazaret iyacàlená irìcu. Níai wenàiwicaca nánáidacawa manuísíwata néemlaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisi imàni yái càmirica wenàiwica idé imànica. ⁵⁵ Yácata ìrimi meedá yámide yàalubáisi imànírinámica. María ìrica meedáni. Nabèerica meedáni, níai Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái. ⁵⁶ Yéenánái inanái nàyaca wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —náimaca. ⁵⁷ Inaté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmállcuíse. Níawamita yàasu cáli néeséeyéi, yéenánái nacái, icapèe irìcuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁸ Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càmicáinaté neebáida itàacái.

14

La muerte de Juan el Bautista

¹ Néenialíté rey Herodes, yái romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemiaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús iináwaná ìwali. ² Yá Herodes ímaca yáapichéeyéi iríwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yái cànírica wenàiwica idé imànica”, ímaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamiani, yái Jesúsca.

³ Càica Herodes ímaca ichùullacáináaté yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànaliculé. Herodes imànicaté càì isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa iicáca Juan. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenasàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenasàiri íchawa. ⁴ Inaté Juan yàalàaca rey Herodes. Juan ímacaté: “Báawéeriquéi peedáanáca péenasàiri yàacawéetúawa”, ímaca yái Juanca.

⁵ Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanái iiquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàanírica Dios inùmalicúise.

⁶ Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías íidu iwàlùacawa asíanái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asíanái yàacuésemi naicácaténá úa, níái asíanái rey Herodes imáidéyéica fiesta néré. Herodes iicácainá ulabàaca, yá usíimáidaca Herodes

iwàwa manuísíwata. ⁷ Iná Herodes ímaca ulí báisí báisíswatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi usutérica ícha.

⁸ Néese ùacawa utàaníca úatúa Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Pìa nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irìcu — úumaca, úacáiná úatúa Herodías uwàwacaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíri iyúcani idéca yéetácawa, yái Juanca.

⁹ Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutátaté imànica càide iyúwa ímáanaté mànacàu irí, níacáiná yáapichéeyéi néemíacaté ímáaná ulí báisí báisíswatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùulíaca úwinái nanúanápínaté Juan nàacaténaté ulí íiwitami. ¹⁰ Herodes ichùulíacaté abéeri úwi yàaca iwichùaca Juan ícha íiwita presoíyéi ibànalícu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹ Yá natéca Juan íiwitami quirápieli irìcu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹² Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàllacani. Néeseté nàaca nacálidaca Jesús iríni.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Idécanáamité Jesús yéemíaca Herodes iyúnáidaca Juan el Bautistamícani, yái Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca irìcu abéemàalé Galilea icalisaniná ícha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canáatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesús iináwaná ìwali yàanáwa néré, íná nàacawa cáli ínatabàa nérépiná manùba yàcalé ícha. ¹⁴ Néese Jesús

imichàacawa barca ícha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécanáca iicáca nía, yá ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé. ¹⁵ Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. Iná pichùullia nèepùanápináwa nawèniacaténá nayáapínáwa yàcalé irícu —wáimaca irí. ¹⁶ Jesús íimaca walí:

—Càmita iwàwacutá nèepùacawa. Píatacué yàa nayáapíná —íimaca walí. ¹⁷ Néese wáimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná meedá —wáimaca irí. ¹⁸ Jesús íimaca walí:

—Pitécué nulí nía —íimaca walí.

¹⁹ Yá néese Jesús ichùullaca náawinacawa masicái íinata macáita níai wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi irìculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yái yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níai wenàiwicaca. ²⁰ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ²¹ Níai iyéeyéicaté yái yàacàsica, cinco mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²² Néeseté Jesús ichùullaca wawàlùanápináwa barca irìculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha.

Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitàcá imàacaca wenàiwicanáí yèepùanápínáwa ícha. ²³ Néese idécanáamité ibànùaca íchawa nía, yá yàacawa dúli ínatalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios ícha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré. ²⁴ Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca irìcu déeculé cáli ícha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵ Néese táiyápiwanáí, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníriwa úni inànìacubàa. ²⁶ Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inànìacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmícáínaté wáalía waicácani, yá wéemíanícawa wacalùniwa:

—¡Iwàwanásimica! —wáimaca. ²⁷ Yáta Jesús itàaníca walí. Íimaca walí:

—¡Cayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, báisícaalí piacani, yá pimáida núa nùacaténáwa píatalé úni inànìacubàa —íimaca yái Pedroca. ²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca irìcuíse, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inànìacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰ Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàaca Jesús yàatalé, yá iicáca cachàiníri cáuli ipùaca ìwali, íná cáaluca Pedro ínáidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Iná yéemíanícawa icalùniwa Jesús irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —íimaca yái Pedroca. ³¹ Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro irí, yá íbàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani úniácuíse. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Cáná càmita píibàa piwàwawa nuwéré tàì íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté pínáidacawa piwàwawa càminápinaté nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pisawíacawa —ímaca yái Jesúsca.

³² Nawàlùacanacáitawa barca irìculé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscáiná iwàlùacatéwa wàatalé barca irìculé. ³³ Néese wía iyéeyéica barca irìcu, wabàlùacawa wàulùì ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténa icàaluíniná. Wáimaca irí:

—¡Báisíta Dios Íirica pía! —wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré.

³⁵ Genesaret yàasu cáli néeséeyéi náalía naicáca Jesús, íná nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali macái néenánái iríwa iyéeyéica macái yàcalé irìcu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyéi wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶ Yá nasutáca íicha wawàsi imàacáanápiná nadunùacáita ibàle ipùata ìwali nachùnìacaténa. Yá macáita idunuéyéica ibàle ìwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

15

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemlàwani. Náimaca Jesús irí:

² —¿Cáná péewáidacalénái càmita namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténa nacáapiwa éeréeri

iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisíta càmita namàni yáara canéeri iwèni wawàsi càide iyúwaté pìawirináimicué yéewáidáaná, càmíríca Dios ichùuliaca wamànica. Quéwa pimànicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàiniwanái: Pídecuéca pimàacaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise ímáaná. ⁴ Bàalutécáiná Dios ímaca: ‘Pía píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì ímaca yái Diosca. Yá nacái ímacaté: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa ìwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani’, càì ímaca yái Diosca. ⁵ Quéwa píacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càì náimaca náaniri iríwa, náatúa irí nacáíwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca píá; nudéca nucùaca Dios irípináni, yái nuèripinámica pírí, íná canáca nulí cayába nuyúudèeripiná iyú píá’, càì náimaca nasèenái iríwa. ⁶ Càita péewáidacuéca wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca náaniriwa, náatúa nacáíwa idécanáami càì náimaca nasèenái iríwa. Iná píacué fariseoca píasáidacuéca piúcaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué iyúwa píiwitáise ímáaná meedá. ⁷ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué pìwali machacànìiri iyú Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté:

⁸ ‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa nawàwalícuísewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namànírícasá

nulí. Càmita néewáida wenàiwicanáí nutàacáí iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa’,

càí ímaca yáí Diosca —ímaca yáí Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanáí wenàiwicanáí ìyéeyéica néeni. Yá ímaca nalí:

—Péemìacué nutàacáí, píacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemìaca càinácaalí ímáaná yáí núuméeripinácuéca pirí: ¹¹ Càinácaalí yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùmalìculé, càmita yéewa casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmalìcuíse, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios íicha —ímaca yáí Jesúsca. ¹² Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca írí.

—¿Càmitasica píalíawa máiní báawaca fariseonáí néemìaca yáí píimáanáca? —wáimaca. ¹³ Quéwa Jesús ímaca walí:

—Péemìacué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibànacale yèewi, càita nacáí Núaniri Dios chènuníiséeri yúucapiná íichawa cawinácaalí cà míiyéica itàaní Dios inùmalìcuíse báisíiri iyú, càmicáiná Dios ibànù nía. Dios imáalàidapiná nacáí nàasu tàacáisi cachìwéeri. ¹⁴ Picácué píináidawa piwàwawa fariseonáí itàacáí iwali. Níacata matuíyéi íiwitáise meedá, cà míiyéi yáalíawa báisíiri tàacáisi, íná càmita náalimá néewáidaca wenàiwica machacàníiri iyú Dios iwali. Néewáidacáita áibanáí cà míiyéi yáalíawa, íná càica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanama náuwàacawa utàwi irìculé. Càita nacáí níara fariseoca naméeràidaca áibanáí cà míiyéi

yáaliíawa —íimaca walí yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Picàlida walí càinácaalí íimáaná yái tàacáisica picàlidéerica yàacàsi ìwali —íimaca yái Pedroca. ¹⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái pialía péemìlaca càinácaalí íimáaná? ¹⁷ ¿Càmitasicué pialíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùma irìculé yàanàaca idèèrìculé, néese imusúacawa íicha? ¹⁸ Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma irìcuíse, imusúacawa iwàwa irìcuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. ¹⁹ Yácaíná macáita báawéeri íiwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Càita báawéeri íiwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapicha cà míichúaca náinusíwa, cà míirica nanìrisíwa nacái; naimáca áibanái yáapicha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa cà míiná Dios ibatàa wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nachìwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachìwawa; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali. ²⁰ Yái báawéeri wawàsica wenàiwicanái imàníríca, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha; néese, cà micaalí wamàni culto nacáiri wáibáaná wacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹ Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro ìyacàlená yàasu cáli néré, Sidón ìyacàlená nacái.

²² Néese inanái yàanàaca néré, cananeasàatúa,

càmíichúa israelita, iyéechúa néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùèrica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! ¡Uacáiná nuíduca ùuwichàacawa demonio iyacáiná uwàwalìcu! —úumaca. ²³ Jesús quéwa masànata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulla úa wáicha meedá, uémíanicáiná ùacawa wáamiwáise —wáimaca. ²⁴ Jesús íimaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha càide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácaalí nacuèriná. Nudéca nùanàaca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná — íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Quéwa úái inanáica ùacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná, yá úumaca irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Péemìa comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapiná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmiyéica israelita —íimaca ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisi uebáidacaalí Dios imàninápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁷ Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái iyáacaalí yàacàsi yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yàasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios

imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁸ Néese Jesús ímaca ulí:

—¡Pía inanái, pidéca peebáidaca nulí manuísíwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —ímaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanái íiduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàaca Galilea icalìsaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré.

³⁰ Manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éeruíyéi yàabàli, matuíyéi nacái, cacháunéeyéi nacái, mataacáiyéi nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli ínata Jesús ípunita. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita. ³¹ Iná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, imànicáinaté cayábéeri wawàsi íiwitáise iyúwa. Néemìaca mataacáiyéimi itàanica cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi iiná cayábaca nía; níai éeruíyéimi yàabàli nacái nàipìnánica cayába; nía nacái matuíyéimica naicáidaca cayába. Yá nadábaca nàaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénáinámi yèerica icàaluíniná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá ímaca walí:

—Catúulécánaca nuicáca níai wenàiwicaca. Nadéca náyaca núapicha máisiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapíiyéica nacapèe néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapulicubàa

namáapicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàcàsi cayába nayáapináwa, níái manùbéeyéica cháí, canácatáica yàcalé —wáimaca. ³⁴ Néese Jesús isutáca yéemíawa wía:

—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, máisibáanata cubái imìdecaná púbéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵ Néese Jesús ichùuliaca náawinacawa cáli íinata níái wenàiwicaca. ³⁶ Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi irìculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàcàsi ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawacùaca wenàiwicanái iríni. ³⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàcàsi yéenáimi imàaquéricawa. ³⁸ Níái iyéeyéicaté yái yàcàsica, cuatro mil namanùbaca asianáica. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa asianái yáapicha. ³⁹ Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa íicha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca irìculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cálré, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaniná íicha.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàaníca Jesús yáapicha, càmíyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawàwacaté

náalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise. Yá nasutáca íicha imànínapiná naicá áiba wawàsi ichàini iyúwa, áiba wawàsi càmlírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíiri iyúcani Dios néeséericatani.

² Quéwa Jesús íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Táicacaalícué pìwali cháí Israel yàasu cáli íinata, yá píimacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácáiná quíiréeri acalèe siùca èeri’, càicué píimaca. ³ Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá píimacuéca: ‘Siúcata báawéeri èeri waicácáiná quíiréeri acalèe cháí Israel yàasu cáli íinata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái capìraléeri cáli iicacánáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa càinácaalí íimáaná yái numànínáca siúcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasa píalíacuéwa cawinácaalí núa. ⁴ Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacáí iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pídécuéca pisutáca nuícha numànínapiná piicá yái càmlírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pírí càiri wawàsi. Numàacapinácué piicá abéerita numàníná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté”, íimaca yái Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalisaniná abémàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapináwa. ⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayába comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái

yàasu levadura nacái —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemà càinácaalí íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—¡Idéca càì íimaca walí càmicáiná waté pan wayáapínáwa! —wáimaca. ⁸ Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná íimaca walí:

—¿Cánácué píima canácasa pírí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¡Cánácué càmita píibàa piwàwawa nuwéré! ⁹ ¿Cánácué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué pimáapuèrica? Iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté wenàiwicanái irí pan nayáapíná. Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níái cinco mil namanùbaca asíanáica, yácué pìwacáidacaté madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ¹⁰ Néese àniwa idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níái báinúaca mil namanùbaca asíanáica, yá pìwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Iná ¿cánácué càmitàacáwa píalíawa núalimáca nùaca piyáapíná? ¹¹ ¿Cánácué càmita píalíawa càmita nutàaní pan ìwali? Péemíacué comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái, ipíchanácué báawaca namànica píiwitáise nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹² Ináté átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura íichaná. Néese yàalàaca wía íichaná yái fariseonái yàasu tàacáisi cachìwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacái. Yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàíníiná

ibàacanéri iyú, imàacaca macáita íbesi inísàacawa, càita nacái fariseonái, saduceonái nacái néewáidaca wenàiwica nachìwa iyúwa, quéwa ibàacanéri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíawa cachìwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeráidaca madécaná wenàiwica Dios ícha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³ Jesús idécanámité yàanàaca Cesarea de Filipo iyacàlená itéese, yá isutáca yéemiawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá ímaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa, núa asìali Dios néeséerica? —Ímaca yái Jesúsca. ¹⁴ Yá wáimaca írí:

—Abénaméeyéi ímaca píwali Juan el Bautistami-casa pía, náimacáiná Juan idéca casa icáucàacawa. Aibanái ímaca profeta Elíascasa pía, yèpuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íméericaté ìwali ibànùanápínaté àniwani. Aibanái ímaca profeta Jeremíascasa pía, imichèericasawa yéetácáisi ícha, càmicaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàaníricaté Dios inùmaliçuíse bàaluité —wáimaca. ¹⁵ Néese Jesús ímaca walí:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —Ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Simón Pedro ímaca írí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios lírica, yái icuèripináca wía, Dios ibànuèrica walí, wía israelítaca —Ímaca yái Pedroca. ¹⁷ Néese Jesús ímaca Pedro írí:

—Dios idéca imànica píri cayábéeri, Simón, Jonás lírica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca

píalíacawa nùwali cawinácaalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènuníséeri idé imàacaca píalíacawa nùwali. ¹⁸ Siùcade núumaca pirí Pedrocata píipidenáca ímáanáca “achúméeri íba”. Quéwa péemíà comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali ìyaca càide iyúwa cachàiníiri íba manuírí nabàlùadéeripiná ínata manuírí capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàypiná càide iyúwa manuírí capíi ibàlùacaalíwa, abédanamapináta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Íirica. Péemíà comparación: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáalàidaca manuírí capíi ibàlùericawa cachàiníiri íba ínata, càita nacái canácata yáaliméeri imawènìadaca càiripináta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáalàidaca nía, canásíwata. ¹⁹ Numàacapiná picàlidaca nutàacái wenàiwicanáí irí, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlùacawa Dios ìyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Píalàapiná nùasu wenàiwicanáí namàníinápiná cháí èeri irìcu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ìyéerica chènuniré — íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanáí irí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Néenialíté Jesús idàbaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanáte yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. Jesús íimaca israelita

icuèrinánái, sacerdote íiwacanáái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàuwichàidáanápínaté manuísíwatani, yá nanúanápínaténi yái Jesúsca. Quéwa Jesús íimaca imichàanápínatéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri irícu. ²² Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú ipíchaná icàlidaca càiri. Yá Pedro íimaca irí:

—¡Nuíwacali, Dios càmita iwàwa picàlidaca càiri wawàsi! ¡Canácatáita yéewa piùwichàacawa cà! — íimaca yái Pedroca. ²³ Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro íicha. Yá íimaca Pedro irí:

—¡Píawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise, píalimáidacáiná núa, numànínápiná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise ìyáaná —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Néese cáwa Jesús íimaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenácué iwàwa yàacawa núapícha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. ²⁵ Níacáiná cawinácaalí cà míiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca cà míiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènìapíná nacáucawa cà míiri imáalàawa. ²⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí

iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmíri imáalàawa càmícáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmíri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani. ²⁷ Núacáiná, asíali Dios néeséerica, nùanàpiná àniwa Núaniri Dios íiwitáise yáapichawa mèlumèluíri iyú, Dios yàasu ángelnái yáapicha nacáíwa. Yá nùapiná macái èeri mìnánái iwèni ìwalíise yái namànírica. ²⁸ Péemíacué cayábani, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siùcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca núawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri, núa asíali Dios néeséerica —ímaca yái Jesúsca.

17

La transfiguración de Jesús

¹ Néeseté seis èeri natàanicadénáami càì, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái yái Santiago iméeréerica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri ínatalépiná, itéca máisiba wéená. ² Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá mèlumèluwaca inàni icànaca càide iyúwa èeri icànáná, ibàle nacái iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási. ³ Yáta níái máisiba wéenáca iyéeyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacái natàníca Jesús yáapicha. ⁴ Néese Pedro ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Pìwàwacaalí, yásí numànica máisiba capìi yána

wawàwalínápinácué pía, abéeri pirípiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca.

⁵ Néese idècunitàacá Pedro itàaníca, yá mèlumèluíri acalèe ibàliaca nía catámèeri iyú. Yá néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Càì íimaca: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁶ Néemiacanacáitani níái yéewáidacaléca máisiba, yá náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita nàacaténá icàaluíniná. Yá cáaluca nía báawanama. ⁷ Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca icáapiwa nàwali. Íimaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía —íimaca nalí.

⁸ Naicáidaca néré, yá canácata naiquéeri áibanáica, abéerita Jesús naicá. ⁹ Néese idècunitàacá nal-icùacawa dúli iinatáise, Jesús yàalàaca nía. Íimaca nalí:

—Picácué picàlida áibanái iríni yái péemièricuéca, piiquéericuéca nacái, yái yéenáiwánási nacáirica àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi íicha, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese Jesús yéewáidacalénái máisiba nasutáca néemiawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irículé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu? —náimaca. ¹¹ Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali:

—Báisíta, iwàwacutácaté profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanáí íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemiaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. ¹² Quéwa núumacué pirí abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica, quéwa càmitaté náalía ìwali Elías nacáiricaténi. Yáté namànica irí báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná. Càita nacái núa, asialí Dios néeséerica, nùuwichàapínacawa namànicaalípiná nulí báawéeri —ímaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yéewáidacalénáí náalíacatéwa Jesús icàlidaca ìyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

¹⁴ Nàanàacaté wenàiwicanáí yàatalé, yá abéeri asialí yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulùì ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá ímaca Jesús irí:

¹⁵ —Nuíwacali, piicácáwa nuìri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwitáise cachàiníri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama, yái nuìrica. Madécaná yàawiría yúuwàacawa quichái irìculé, úni yáaculé nacái. ¹⁶ Nudéca nutécani péewáidacalénáí yàatalé nachùnìacaténáni, quéwa càmita nadé náucaca ícha demonio —ímaca. ¹⁷ Néese Jesús ímaca nalí:

—¡Píacué càmiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? Pìanàidacué cháni, yái ùucullirica —ímaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníri

iyú. Yá yúucaca demonio ùuculliri ícha. Yáta cayábaca yái ùucullirica.

¹⁹ Nésetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàaníca Jesús yáapicha méetàucuta wenàiwicanái ícha. Yá wasutáca wéemlawani:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? — wáimaca. ²⁰ Néese Jesús íimaca walí:

—Càmícaínácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemíacué cayába, peebáidacalícué Dios, éwita achúmacáaníta càide iyúwa achúméerína mostaza íimi, yásí píalimácué pichùullaca dúli isirùacawa méetàuculéta cà: ‘Pimichàawa, pìà pibàlùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Báisícaalícué peebáidaca Dios, yásí píalimácué pimànica macáita. ²¹ Quéwa máinícué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pimàacacué píchawa nacái piyáacaléwa, pidéenápinácué piúcacani wenàiwica ícha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

²² Néseté idècunitàacá Jesús yèepunicawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli íinatabàa, yá icàlidaca walí yái tàacáisica. Íimaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái aslanái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. ²³ Yá nanúapináca núa. Quéwa másiba èeri írìcu yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca. Néese wéemìacanáami yái tàacáisica, yá achúmaca wawàwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

24 Néseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum ìyacàlená néré. Nàyaca néré abénaméeyéi ìwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judíonái yàasu templo. Yá nàacawa natàaníca Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemìawani:

—Yáara yéewáidéerica pía, ¿càmitasica ipáyaida íchawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

25 —Báisíta, ipáyaidéeri —íimaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capìi irìculé, yáta Jesús càì íimaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica pínáidacawa? ¿Cawiná ícha needá plata níara icuèyéica cáli cháì èeri irìcu? ¿Needásica plata néenibe íchawa, áibanái íchatasica?

—íimaca yái Jesúsca. 26 Pedro íimaca irí:

—Aibanái ícha —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái temploca, líricáiná núa. 27 Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Pìawa Galilea icalisaniná néré. Piúca néré puíwi. Peedá yái idàbáanéerica pibaláca cubáica. Yásí planàaca moneda cubái inùmalìcu, abéechúa moneda cawènìchúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, pirípiná nacáíwa. Pidécanáami planàaca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

18

¿Quién es el más importante?

1 Néenialíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cawináica wéená máini cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mìnanaí píapicha?
—wáimaca. ² Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi. ³ Yá Jesús íimaca walí:

—Càmitacué pínáidawa machacàníiri iyú. Péemiacué cayába, càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa àniwa pínáidacaténáwa càide iyúwa sùmài ínáidáanáwa, càníiri cáimacái iicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴ Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ínáidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yána ínáidáanáwa, càníiri cáimacái iicáca yáawawa, yácata máiníripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ⁵ Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníríca sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁶ Jesús íimaca: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púbéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítani yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuírí íba icanápi ìwalíise, náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yùuwichàapínácawa áibanái ícha

infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púbéeyéi.
 7 ¡Máini nàuwichàapinácawa níai èeri mìnanáica, nàyacáiná madécaná wawàsi cháí èeri irìcu imàaquéerica wenàiwica ínáidacawa namànínapiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawàsi, quéwa ¡máini Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namànínapiná nabáyawanáwa!

8 “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáwa pìanápínáwa aléera càmicatalé Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènlaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuírì quicháica, càmirica ichacàwa, càiripinéerita iyaca.
 9 Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápíná wawàsi càmirica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidènlaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuírì quicháica”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

10 Jesús íimaca walí: “Picácué piicá níái sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacái pimàni nalí báawéeri. Núumacué pirí Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càì imànírica, níacáiná Dios yàasu ángelnái icuèyéica níái sùmanáica náalimá nàacawa Núaniri Dios chènuníséeri yàatalé chácátáinápinácaalí nawàwa naicácani, natàanícáténá Dios yáapicha. 11 Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé nuwasàacáténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái iméerèyécawa Dios íicha.

12 “¿Càinácué píináidacawa ìwali yái comparaciònca? Asìali idèniacaalí cien namanùbaca ipira ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali íichawa, yásí náiwacali imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yúuquéricawa íicha.

13 Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipira ìwaliwa manuísíwata íicha yái iyanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níái cà míyécica iméeràawa íicha. 14 Càitacué nacái Píaniri Dios chènuníséeri cáinináca iicáca níái púubéeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa íicha, ibatàa abéeripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 Jesús íimaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pìà pitàaníca yáapicha abéerita. Picàlida iríni machacàniri iyú, yái imànírica pirí báawéeri. Yeebácaalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise píapicha àniwa. 16 Quéwa yái imànírica pirí báawéeri, càmicaalí yeebá pirí, yá pimáida

áiba wenàiwica, cawàwanáta pucháiba wenàiwica nacái, nàacaténáwa píapicha yàatalé náalíacaténáwa ibáyawaná ìwali. ¹⁷ Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yái imàníríca pírí báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yéemièyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá piicácani càiride iyúwa wenàiwica càmiri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenàiwica yeedéeri plata yéénánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Iná iwàwacutá càmita pìwacáidáyacacawa yáapicha.

¹⁸ “Péemìacué cayábani, càinácaalí wawàsi càmiríricuéca pimàaca namànica cháí èeri irìcu, yáta nacái Dios chènuníiséeri càmiri imàaca namànica. Càinácaalí wawàsi nacái pimàaquéericuéca namànica cháí èeri irìcu, yáta nacái Dios chènuníiséeri imàaquéerica namànica.

¹⁹ “Núumacué pírí pucháibacaalícué pía cháí èeri irìcu abédanamacaalícué píiwitáise píapichawáaca pisutáanápinácué Dios ícha iyúudàanápiná pìalàaca péenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníiséeri imànicué pírí càide iyúwa pisutáanácué Dios ícha.

²⁰ Ata alénácaalí nàyaca pucháiba yeebáidéeyéica nutàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái máisiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, iná Núaniri Dios yéemìacué pisutáaná ícha”, ímaca yái Jesúsca.

²¹ Néese Pedro isutáca yéemìawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa ibáyawaná ícha càinácaalí báawéeri áiba wenàiwica imàníríca nulí? ¿Numàacasica nuwàwawa ibáyawaná ícha siete

yàawiríastica? —Íimaca yái Pedroca. ²² Jesús íimaca irí:

—Càmita núuma pirí pimàacáanápíná piwàwawa ibáyawaná ícha siete yàawiría. Néese núuma pirí, pimàaca piwàwawa ibáyawaná ícha siete yàawiría setenta imanùbaca ímáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ícha càinácaalí báawéerica imàníríca pirí —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Jesús íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imàníná. Yái nacuèriná iwàwacaté yàasu wenàiwicaná ipáyaidaca íchawa imawèniacálecawa. ²⁴ Néese idàbáanéeri asìali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawèniaca icuèriná íchawa manùba millones. ²⁵ Néese càmicáiná yáalimá ipáyaidaca íchawani, íná nacuèriná ichùullaca nawéndaca asìali áibaná irí, yàacawéetúa yáapichawa nacái, yéenibe yáapichawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápiná nacuèriná yeedáca iríwa àniwa achúmáanata yéená yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica ícha. ²⁶ Néese yái íbaidéerica yéemiacaalíni, yá ibàlùacawa yùlulù iyúwa yàacaténá icuèriná icáaluínináwa, yéewanápiná icuèriná iicáca ipualé. Yá isutáca icuèriná íchawa manuísíwata càì: ‘Nuíwacali, picùacáwa quiríta matuíbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, íimaca. ²⁷ Néese catúulécanáca icuèriná iicácani. Yá iwasàacani, imàaca nacái iwàwawa asìali imawèniacále ícha, yéewanápiná càmita quirínama

iwàwacutá ipáyaidaca íchawani. Néese icuèriná imàacaca asìali yàacawa matuíbanáita.

²⁸ “Yái íbaidéerica idécanáami yàacawa icuèriná íchawa, yá yàanàaca inacáiriwa íbaidéeri imawènièrica ícha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asìali íbàaca inacáiriwa ícanápi ìwalíse cachàiníiri iyú, batéwa inúacani. Yá íimaca inacáiri iríwa: ‘Pía nulí nùasu plata yái pimawènièrica nuícha’, íimaca irí. ²⁹ Néese yái inacáiri ibàlùacawa yùulùì ipùata iyúwa yàacaténá icàaluíniná, yái idàbáanéeri asìalica, isutácaténá iicáanápíná ipualé. Yá íimaca: ‘Picùacáwa quiríta matuíbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, íimaca irí.

³⁰ Quéwa yái idàbáanéeri íbaidéerica cà míirita iwàwa càì, yá yúucaca inacáiriwa presoíyéì ibànalìculé àta ipáyaidacataléta íchawa yái imawèniacálecawa.

³¹ Aibanái íbaidéeyéì naicácaté càinácaalí ìyáaná, yá máiní achúmaca nawàwa ìwalíse. Yá nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali nacuèriná iríwa.

³² Iná nacuèriná imáidacani yàataléwani yái idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca. Yá nacuèriná íimaca irí: ‘Pía nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa ícha macáita yái pimawèniacálemica, pisutácáináté nuícha manuísíwata. ³³ Nuicácaté pipualé, íná iwàwacutáca piicáca áibanái ipualé nacái, càide iyúwa nùyáaná’, íimaca yái nacuèrináca. ³⁴ Yá máiní calúaca yái nacuèrináca, yá yúucaca asìali presoíyéì ibànalìculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá íchawa càiripínáta yái imawèniacálemicawa”, íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Néese Jesús íimaca:

—Càita nacái Núaniri Dios chènuníiséeri yùuwichàidapínacué pía canánama càmicaalícué

pimàaca piwàwawa nabáyawaná ícha báisíri iyú, càinácaalí báawéerica áibanái imànírícuéca pírí —ímaca walí yái Jesúsca.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca nalíni, yá yàcawa Galilea yàasu cáli ícha wáapícha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanàaca Judea yàasu cáli ínatalé, yái cáli iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abémàalé Jordán inanába ícha. ² Yá madécaná wenàiwica yàcawa yáamíise, nàwacáidáyacacawa yàatalé. Yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica néré.

³ Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani itàanínápiná báawéeri iyú yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Pimàacasica asìlali imàacaca íchawa ínuwa àta càinácaalí wawàsi ìwalíise iwàwéerica imàacaca úa meedá? —námaca náalimáidaca naicáwa Jesús.

⁴ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái profeta itànèricaté, quéwa càmitacué piwàwa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi íméerica Dios idàbacaté wenàiwicanái quéechatécáwa. Dios ‘idàbacaté idàbáanéeri asìlali, idàbáanéechúa inanái nacái’, càì itànàaca yái profetaca. ⁵ Dios ímaca nacái: ‘Iná asìlali yàcawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáíwa iyacaténá abédanamata ínu yáapíchawa, yásì nuicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica’, ímacaté yái Diosca. ⁶ Iná idécanáami asìlali iimáca úapícha, yá càmita quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca

nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaquéeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —ímaca yái Jesúsca. ⁷ Néese nasutáca néemiawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asìali yúucaca íchawa ínuwa, yácáiná profeta Moisés ichùullacaté asìali yàanápiná cuyàluta ínu iríwa, abéeri cuyàluta icàlidéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, náaliacáténáwa manìrica úa. Yá idécanáami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca íchawa úa —námaca. ⁸ Jesús ímaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulia náucáanápiná náichawa náinuwa, néese bàaluté imàacacué pibànùaca píchawa pínuwa máinícaalí báawaca piicáca úa, ipíchanácué pimànica ulí báawéeri cachàiníwanái mamáalàacata máinícáinácué báawaca píiwitáise píacué israelitaca. Quéwa quéechatécáwa Dios idàbacaalíté wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, íná báawacuéca Dios iicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siùcade. ⁹ Siùcade núumacué pirí, asìali imàacacaalí íchawa ínuwa cà míichúacáwa iimá áiba asìali yáapicha cà míirica unìrisíwa, yá yeedácaalí áiba ínupináwa, imànica ibáyawanáwa idàbánéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéechúami, imànica ibáyawaná nacáiwa, iimácáiná úapicha, úái áiba asìali ínuca — ímaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asìali yúucaca íchawa ínuwa, yá máiní càulenáca náichani. Cayába cachàini

nalítáni càmiccaalí needá náinupináwa —wáimaca.

¹¹ Jesús íimaca walí:

—Báisíta, quéwa càmita macái wenàiwica náalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaqueeyéica ìyaca càì casímáiri iyú. ¹² Abénaméeyéi càmita náalimá naduìca, namusúacáináwa càì, íná càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita náalimá naduìca, áibanáicáiná náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyáanápíná càiripínáta càide iyúwa wenàiwica càmiyéi yáalimá iduìca yéewacaténá nàyaca matuíbanáiri iyú èeri íicha, náibaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Cawinácaalí yáaliméeyéica ìyaca càì abéerita casímáiri iyú íibaidacaténá càiripínáta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi ìyáanáca càì —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imàínínápiná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadábaca wacuísaca níái itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴ Néese Jesús íimaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanà nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecáwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ Néeseté abéeri ùuculíri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càirínásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca.
¹⁷ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáinaté asìali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Piwàwacaalí pìyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá pìyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese yái ùuculliri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichùullacaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiríná wawàsi pitàaní ìwali? —íimaca yái ùucullirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá píimá áiba inanái yáapicha càimíchúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmírira pinìrisíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái. ¹⁹ Néese pía píaniri íimíetacanáwa, píatúa nacáíwa, cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa, pímanicaténá nalí cayábéeri’, càì íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese ùuculliri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùullaná wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Piwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pía piwénda macáita pìasuwa, pìacaténá

iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pidènapiná piasu cawèniiriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái ùuculiiri idécanáami yéemìacani, yá achúmaca iwàwa, càasucáináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicáináté iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái irí. ²³ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemìacué cayábani, máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni.

²⁴ Núumacué pirí àniwa, càide iyúwa camello càminá yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Wía yéewáidacaléca idécanáami wéemìacani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemìacani, càmicáiná wáalíawa càinácaalí íimáaná. Yá wasutáca wéemìawani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? — wáimaca. ²⁶ Néese Jesús iicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinástica wadènapiná chènuniré? —íimaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlìsàidapiná macáita. Néese núa, asìali Dios néeséerica, núawinapináwa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa, nucùacaténá macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínacuécawa doce namanùbaca yàalubáisi íinata picùacaténacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiría.

²⁹ Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá áibanái irí nutàacái. Aibanái péenacué nacái nàapínáwa néenánái íichawa, càmicaalí nacái néenánái inanái íichawa, càmicaalí nacái nániri íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa nacàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapínacué piri cien imanùbaca yàawiríapiná cayábéeri wawàsi. Pidèniapínacué nacái picáucawa càmiri imáalàawa.

³⁰ Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiníwanái cachàinica níawa áibanái íicha — íimaca yái Jesúsca.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipiná nalí cayábéeri, cawinácaalí íibaidéeyéica irípiná. Péemiacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa bànacalé íiwacali imàníná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisiwata

icutácáténá wenàiwica íbaidéeyéipiná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ² Néese idécanáami itàaníca abénaméeyéi wenàiwica yáapicha ipáyaidacáténá nía abé èeri iwènicatái, yá ibànùaca nía náibaidáanápíná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ³ Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa, yá iicáca áibanái ibàluyéicawa bàacháwáise nacùaca nàyaca néré íbaidacalési. ⁴ Yá íimaca nalí: ‘Pìacué píibaidaca nacái nùasu uva ibànacalená yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca irí. ⁵ Néese machacànicaalí èeri, yá bànacalé íiwacali yàacawa àniwa. Yá itàaníca áibanái yáapicha íbaidéeyéipiná irí. Yá nàacawa náibaidaca irí bànacalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàaníca áibanái yáapicha àniwa náibaidacáténá irí bànacalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶ Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepùa iicáca áibanái icutéeyéica íbaidacalési. Yá íimaca nalí: ‘¿Cánacué píbàlùawa èeríapinama cháí canéeyéi meedá íbaidéeri?’ íimaca nalí. ⁷ Náimaca irí: ‘Wàya cháí canácáiná imáidéeri wía wáibaidacáténá’, náimaca irí. Néese íimaca nalí: ‘Pìacué nacáiwa píibaidaca nulí nubànacale yèewiré’, íimaca nalí. Yá nàaca náibaidaca.

⁸ “Catácaalí nàwali, yái bànacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pimáida níara íbaidéeyéica, pipáyaidáaná níawa. Pipáyaida quéecha níai yàanèyéica náamiwáise macáita, néese pipáyaida níai yàanèyéicaté napíchalécáwa, àta níara idàbáanéeyéicaté yàanàaca’, íimaca yái íiwacalica. ⁹ Néese nàanàaca néré níai idàbéeyéicaté íbaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰ Néese

napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níái idàbéeyéicaté íbaidaca mapisáisiwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapináca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹ Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàaníca báawéeri iyú bànacalé íiwacali ìwali. ¹² Náimaca irí: ‘Níacata yàanèyéicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yúuwichèyécawa íbaidaca ùuléeri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí. ¹³ Yá bànacalé íiwacali itàaníca àniwa yáapicha abéeri néená íbaidéyéicaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni piri báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanícaté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴ Peedá piasu platawa píacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáaná pía. ¹⁵ Núalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáaná. Picá báawa piicáca núa ìwalíise yái numàníináca cayábéeri áibanái irí mawèníri iyú’, íimaca yái bànacalé íiwacalica.

¹⁶ “Càita nacái, píacué idàbéeyéicaté íbaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íbaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama irí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷ Jesús idéca idàbaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iná itéca wía yéewáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca walí:

18 —Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa, núa asìali Dios néeséerica, natécaténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Yá nachùuliaca áibanái nanúanápiná núa. 19 Yá natépiná núa presoíri iyú càmiyèi judío yàatalé naicáanicaténá nuquíniná, yá nacapèedáidapiná núa, yá natàtàpiná núa cruz ìwali nuétácaténáwa. Quéwa máisiba èeri irìcu, yá numichàapinácawa yéetácáisi íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

20 Néeseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yàatalé uénibe yáapichawa níái Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús irí usutácaténá íicha wawàsi imànínápiná ulí cayábéeri. 21 Yá Jesús íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese úumaca irí:

—Pimàaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Pimàaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicuise pirí nacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —úumaca. 22 Quéwa Jesús íimaca nalí níái Santiago, Juan nacái:

—Càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápiná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápinácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápináwa yéewacaténácué

cachàiníyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha?
—Íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —
náimaca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapinácawa càide iyúwa
nùuwichàanápínáwa, quéwa Dios càmita ibatàa
numàacapínacué píawinacawa núapicha abéericué
péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué
péená nacái yáawinacawa apáulicuise nulí,
picùacaténacué núapicha macái wenàiwicata,
yácáináta Núaniri Dios imàacapiná nalíni,
cawinácaalí wenàiwicanái Dios ínáidéeyéicatéwa
náawinánápínáwa núapicha wacùacaténá macái
wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca,
wéemìacaté yái nasutáanáca Jesús íicha wawàsi,
yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo
yéenibeca. ²⁵ Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía.
Yá íimaca walí:

—Píalíacuécawa càinácaalí iyú càmíyéi judío
imànica icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa; casímáica
nacùaca wenàiwica cachàiníri iyú. Píalíacuéwa
nacái casímáica náiwacanánái nachùuliaca macái
wenàiwica. ²⁶ Quéwa iwàwacutácué càmita piya
càide iyúwa nàýáaná. Néese cawinácaalícué
péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa
cachàinírira íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca
pía macáita. ²⁷ Cawinácaalícué péená iwàwéerica
Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírira áibanái
íicha, iwàwacutá íibaidacuéca píri macáita càide
iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali iríwa.
²⁸ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa
asìali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalicáanáta

núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica irípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái yàanèeripináca nàwali nabáyawaná ìwallísewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹ Néeseté wamusúacawa Jericó iyacàlená íicha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamíse. ³⁰ Yá pucháiba matuíyéi nàyaca néeni, yáawinéeyécawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níái wenàiwicaca ichàbéeyécawa néenibàa. Matuíyéi isutáca náicha plata yéewanápiná nawèniaca nayáapináwa. Náalíacáináwa Jesús iináwaná ichàbáanáwa chábà, yá namáidaca Jesús irí:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹ Manùbéeyéi wenàiwica nacúsaca níái matuíyéica masàanáanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníiri iyú. Náimaca:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca. ³² Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níái matuíyéica. Néese isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catuíca wía — náimaca. ³⁴ Catúulécanáca Jesús iicáca nía, yá imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yáta matuíyéimi iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Wàanàcaté mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé ìyacàlená néré, ìyéerica dúli ìwali ìpídenéechúa Olivos, yái olivo ìnàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ² Ipíchawáise Jesús ibànùaca nía, yá íimaca nalí:

—Pìacuéwa irìculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Nérécué pìanàapínáca burro nadacuèchúa néré, ibàluèchúawa uìri yáapichawa. Piwasàacué úa, pitécué nulí níawa. ³ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa càinácaalícué pimàni, picàlidacué iríwani nuwàwacutáca níái burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápíná nacái wenàiwica natécaténá irí nía àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Càité Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios íimacaté:

⁵ “Picàlidacué nalíni níái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, áibaalí ìpídenácatalé Sión: ‘Piicácué, Picuèriná yàanàaca pìatalécué, càníiri cáimacái ìicáca yáawawa, cáimiétacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéeriwa burro wàlisài íinata, uìrica abéechúa pìrái itéechúa yàasusi’, càicué píimaca nalíwa”,

íimacaté yái Diosca. ⁶ Níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimáanaté nalí. ⁷ Natéca úái burroca, uìri nacái. Yá waliadaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalírìcubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸ Manùbéeyéi wenàiwica

ìyaca néré wáapicha. Abénaméeyéi natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalísewa, yá naliadaca nía àyapulìcubàa Jesús ipíchalé, burro lìpìnacaténá ínatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuèriná icàaluínináwa. Aibanái nacái nawichùaca wísiri nacáiri ibáiná, yá naliadaca nía àyapulìcubàa Jesús ipíchalé, náasáidacaténá casímáica naicácani. ⁹ Níái yèyécawa Jesús ipíchalé, níái nacái yèyécawa yáamiwáise namáidáidaca casímáicáiná nía. Náimaca:

—¡Wàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Wàaca pírì cayábéeri, pía Dios chènuníséerica! —náimaca.

¹⁰ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íchawa naicácaténáni. Manùbéeyéi nasutáca néemiawa wenàiwica yèyécawa Jesús yáapicha. Yá náimaca:

—¿Cawínásica yái wenàiwicaca? —náimaca.

¹¹ Néese níái wenàiwicaca yèyécawa Jesús yáapicha náimaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, yàanèrica Galilea yàasu cáli néese, itàanírira Dios inùmalìcuíse —náimaca.

Jesús purifica el templo

¹² Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená iricuíse, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá

nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹³ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca péemìaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupináca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinacué plata wenàiwica lícha pichíwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abénaméeyéi matuíyéi, áibanái nacái éeruítéi yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo irìcu. Yá ichùnìaca nía. ¹⁵ Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu báawaca naicáca Jesús imànínáca yái cànírica wenàiwica idé imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemìaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casíimáiri iyú templo irìcu; sùmanái íimaca Jesús ìwali: “¡Wàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànùerica walí Wacuèrinápiná!” náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yácáiná yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica íimáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànùerica nalí. ¹⁶ Néese sacerdotenái íimaca Jesús irí:

—Picá pimàaca nacàlidaca pìwali yái tàacáisica. Pichùulia masánáanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Casíimáica nuémìaca yái náimáanáca. Pidécuéca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta

itànèricaté nuináwaná ìwali, ìmèrica sùmanáí
nacàlidáanápínaté nuináwaná cayábéeri iyú.
Profeta ímacaté:

‘Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca
púubanaméeyéi sùmanáí, quìraslínáí nacáí
nàaca pirí cayábéeri’,

càì ímacaté nùwali yáí profetaca. ¿Cánácué
càmita péemìà cànácaalí ìmáaná yáí Dios itàcáí
piléericuéca? —ímaca yáí Jesúsca.

¹⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa
wáapicha Jerusalén ìyacàlená íicha, wía
yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania
ìyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸ Néeseté mapisáináami àniwa Jesús, wía nacáí
yéewáidacaléca, idècunitàacá wàacawa Jerusalén
ìyacàlená nérépiná àniwa, yá máapicani, yáí Jesúsca.

¹⁹ Néese iicáca higuera yéetaná ìbàluèricawa àyapu
idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé
icutácaténá ìyacaná. Quéwa canáca ìyacaná, iicá
ìbáiná meedá. Néese Jesús ímaca àicu irí:

—¿Càmita quirínama càyacanáca píawa! —
ímaca yáí Jesúsca, yáasáidacaténá walí Dios
yùuwichàidáanápínaté israelitanáí. Yáta
ichuìdacawa macáita yáí higuera yéetanámica, yá
yéetácawa. ²⁰ Néese wía, Jesús yéewáidacalénáí
waicácáináni, yá wáináidacawa manuísíwata
waicáidaca higuera yéetanámi irí. Yá wasutáca
wéemìlawa Jesús:

—¿Càiná yéewaná ichuìdacawa abéerìcuíseta,
chuìcani yáí higeraca yéetanámica? —wáimaca.

²¹ Néese Jesús ímaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tàì ímèeri iyú Dios imàníínápinácué pirí càinácaalícué cayábéeri pisutéerica ícha imàníínápinácué pirí. Péemíacué cayába, píibàacaalícué piwàwawa Dios iwéré tàì ímèeri iyú, yásí píalimácué pimànica càide iyúwa núumáaná higuera yéetanámi irí. Píalimápinácué nacái pimànica cachàiniwanái. Píimacaalícué yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuiri úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, báisícaalícué peebáidaca Dios imàníínápinácué piríni. ²² Núumacué pirí nacái, macáita càinácaalí cayábéeri pisutéericuéca Dios ícha imàníínápinácué pirí, yá peebáidacaalícué tàì ímèeri iyú Dios imàníínápinácué piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani —ímaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo irìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Cawiná ibànùà píà pimusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùullà píà pimusúadáanápíná nía? —námaca Jesús irí.

²⁴⁻²⁵ Néese Jesús ímaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémìawa píà: ¿Cawiná ichùullaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùulièricaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùullàca núa

numusúadánápiná wenàiwica templo
 ibàacháwalená irìcuise níái iwéndéeyéica yàasusi
 —íimaca yái Jesúsca. Néese nadàbaca natàanica
 nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios
 ichùulièriquéera Juan, yásí isutáca yéemìawa wíatá:
 ‘Néeni, ¿cánacué càmítaté peebáidani?’ càipiná
 íimaca walí. ²⁶ Càmita nacái wawàwa wáimaca
 irí wenàiwica ichùulièriquéera Juan, cáalucáiná
 wía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica
 neebáidacáiná Juan itàanicaté Dios inùmalcuise”,
 càì náimaca nalíwáaca. ²⁷ Iná náimaca Jesús irí:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca
 nalí:

—Càita nacái càmítacué nucàlida piríni
 cawinácaalí ichùullaca núa numusúadánápiná
 wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, níái
 iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

²⁸ Jesús isutáca yéemìawa judío íiwacanánái, sacer-
 dote íiwacanánái nacái:

—¿Càinácué píináidacawa ìwali yái compara-
 ciónca? Péemìacuéni. Abéeri asíali idèniacaté
 yéenibewa pucháiba asíanái. Yá íimaca abéeri néená
 irí, yái idàbáanéerica: ‘Nuiri, siúcade pía piibaidaca
 nùasu uva ibànacaléná yèewiré’, íimaca yái nánirica.
²⁹ Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa
 nuíbaidaca’, íimaca. Néeseta quéwa iwènúadaca
 íiwitáisewa, yá yàaca íibaidaca néré. ³⁰ Néese nániri
 yàacawa imáidacaténá ìiri áibawa. Yá ichùullaca
 íibaidaca uva ibànacaléná yèewiré. Néese ìiri íimaca
 yáaniri iríwa: ‘Iyá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca.
 Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Néese Jesús isutáca yéemìawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiríná náicha níái asìali yéenibe pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáaná? —Íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Yái idàbáanéerica —náimaca. Néese, Jesús yèepùà íimaca nalí:

—Péemìacué cayába yái nutàacáica. Báisíta áibanái yeedéeyéicaté plata yéenánái íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios icùacatená nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica.

³² Yácáiná Juan el Bautistami yàanàcaté yéewáidacatenácué pía pìyáanápínacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéenánái íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yáté nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Quéwa píacué, éwita piicácanítacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacatená càide iyúwaté Juan el Bautistami icàlidáaná Dios itàacái —Íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

³³ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Abéeri asìali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese

imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùnàca nacái utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníri capli naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yái yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéénápiná, yàasu èerita needácatáipínaté iyacaná. Idécanámité imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. ³⁴ Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré nacutácaténá icuèyéi íicha bànacalé íiwacali yàasu uva iyacaná yéénápiná. ³⁵ Quéwa níái icuèyéica bànacalé náibàaca níá; nacapèédáidaca abénaméeyéi, nanúaca áibanái, néese nanúaca abénaméeyéi wenàiwica íba iyú. ³⁶ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanái, manùba yáwanái idàbáanéeri yàawiría íicha. Quéwa càita nacái níái icuèyéica bànacalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

³⁷ “Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íináidacáináwa iríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàaca nuìri íimiétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa. ³⁸ Quéwa níái icuèyéica bànacalé naicáca ìiri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetácaalípináwa, yá yàaca bànacalé ìiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca. ³⁹ Càita náibàacani, yá nawatàidacani bànacalé yèewíse, yá nanúacani.

⁴⁰ “Siùcade píimacué nulí: Yái uva ibànacalená íiwacalica, yàanàacaalípiná nàatalé, ¿càinásica imànipiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé?” íimaca

yái Jesúsca. ⁴¹ Néese níái wenàiwica iyéyéica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Inúapíná níái báawéyéica, càmita nacái catúulécaná iicáca nía. Néese imàacapíná áibanái cayábéeyéi íiwitáise icuèyéipíná irí yái uva ibànacalenáca, ibànuèyéipíná irí yàasu uva iyacaná yéénápiná needácaalí bñacalé iyacaná —náimaca.

⁴² Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta. Pidécuéca piléeca nacái comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicúise. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté tàacáisi íimérica Dios ibànùanápináté nacuèrinápiná, níái israelitaca, quéwa báawáanápinaté naicácani. Càité profeta íimaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capíi irípináni yái íba náuquéricaté. Càita Dios idéca imànica, íná wàaca Dios irí cayábéeri’,

càité profeta íimaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápináca. ⁴³ Iná núumacué pirí, càicuéca piade iyúwa báawéeyéi icuèyéica bñacalé. Càmitacué picùca cayába israelitanái càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida nía, íná càmita namàni cayábéeri. Siúcáisede Dios càmita quirínama ibatàacué picùaca yàasu wenàiwica, níái israelitaca. Yá Dios imàacapíná áibanái íbaidaca irípiná, yéewáidéeyéipíná nía cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴ Iyaca nacái áiba comparación íba

ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyécawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —ímaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwichàidáanápíná manuísíwata cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Jesús itàacái.

⁴⁵ Níái sacerdote íwacanánáica, fariseonái nacái, idécanáami néemiaca comparación Jesús icàlidéerica, yá náalíacawa icàlidacaténi nàwali yái tàacáisica. ⁴⁶ Inaté nawàwaca náibàacani náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé. Quéwa cáaluca nía manùbéeyéi wenàiwicanái ícha, níacáiná manùbéeyéi wenàiwica neebáidaca Jesús itàaníca Dios inùmalicuíse. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

22

La parábola de la fiesta de bodas

¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá ímaca nalí: ² “Péemiacué comparación: Yái Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná iwàwéerica imànica manuíri fiesta ìiri irípináwa, yàasu casamientopináwa, ìiri yeedácáiná iríwa yàacawéetúapínáwa. ³ Yá nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa nàaca namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidéeyéicaté iríni quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré. ⁴ Néese nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áibanái. Ipíchawáise nàacawa, yá ímaca nalí: ‘Píacué picàlidaca nalíni, níara numáidéeyéica, nudéca nuchùnìaca yái nayáapínáca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupìra pacá walíibèyéi, áiba nacái

nupìra walìbèyèi. Macáicata idécawa canánama yái nayáapínáca. Pisutácué nàanápináwa aléi fiesta casamiento nérépiná', ímaca yái nacuèrináca. ⁵ Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanái iicáca nacuèriná itàacáíwa. Abéeri néená yàaca iicáca ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá yàasuwa. ⁶ Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá nacúisaca nía, namànica nalí báawéeri, àta nanúacataléta nía nacái. ⁷ Yá néese máini calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànùaca néré yàasu úwináíwa, yá úwinái nanúaca níai inuèyéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca nàyacàlemi. ⁸ Néese àniwa nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa: 'Macáicata idéca ichùnìacanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéyèicaté quéchatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmícináté neebá numáidáaná nía. ⁹ Iná pìacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanái bamuchúamibàa yàcalé, àyapulìcubàa nacái pimáidacaténácué nía macáita pianèyèica', ímaca yái nacuèrináca. ¹⁰ Néese níai yàasu wenàiwicanái nàacawa bamuchúamibàa yàcalé àyapulìcubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèyèica néenibàa, cayábanaméyèi, báawanaméyèita nacái. Iná yéewa idéca capìi ipuníacawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuíri capìi imàdáná casamiento yàaluca.

¹¹ “Néeseta quéwa yái nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacaténá wenàiwicanái yàanèyèica néré nayáacaténá nayáacaléwa, yá iicáca abéeri asiali nèewi ibàlesíami yáapichawa meedá. Càmitaté

ìwali ibàlewa wàlisàìwa, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná. ¹² Yá nacuèriná ímaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlùacawa aléi, éwita càmicáaníta piwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápiná, yái bàlesica nuèrica nalí?’ ímaca yái nacuèrináca. Yá masànacani icalùniwa nacuèriná ícha, yái asialica. ¹³ Néese nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níai iwacuèyéica yàacàsi wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacùacué yái asialica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri iriculé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata néré, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, ímaca yái nacuèrináca. ¹⁴ Dios imáidacáiná manùbéeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicápináwa nía”, ímaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

¹⁵ Néesetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápiná naicáwa Jesús icàlidacaténá áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí. ¹⁶ Iná nabànùaca abénaméeyéi néenáwa Jesús yàatalé náapicha nacái áibanái cayábéeyéi íicáca rey Herodes íiwitáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùllaná nàyaca. Wáalíacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, íná càmita

pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri ícha. ¹⁷ Iná picàlida walíni cainácaalí píináidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? — náimaca. ¹⁸ Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? ¹⁹ Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùulíacuéca pipáyaidaca iyú nía —íimaca yái Jesúsca. Yá natéca írí denario, yái cawèníri monedaca abé èeri iwènicatáica. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ípidená ichanàawa ìwali? —íimaca yái Jesúsca. ²¹ Yá náimaca írí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulíanácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica — íimaca yái Jesúsca. ²² Yá naináidacawa manuísíwata néemiaca Jesús íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²³ Néese yáté èerica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná.

Saduceonáí iwàwaca wenàiwicanáí iicáaníca Jesús iquíniná, íná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁴—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íméerica Dios ichùullianácué wía judíoca wamánínápiná càì: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèncàca úapicha yéenibewa naiquéeyéipíná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa yàasu cáli.

²⁵ Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanùbaca yéenanáí. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínumicawa.

²⁶ Càita nacái iméeréerimi yéetácawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ²⁷ Néese úanama yéetácawa náami nacái.

²⁸ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, néese ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná. ²⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíri tàacáisi ícha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanáí itànèericaté Dios inùmallicúise. Càmitacué nacái píalíawa Dios íiwitáise cachàiníri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetácáisi ícha.

³⁰ Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáacawa,

quéwa càmita nacásàapináwa, níái asìanáica, inanái nacái, nàypinácáiná càide iyúwa chènuníiseyéi ángel iyáaná càmiyéica icásàawa. ³¹ Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, íná ¿cánacué càmita péemìà càinácaalí íimáaná? ³² Dios íimacaté: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité íimaca yái Diosca. ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wenàiwicanái nadécanáami néemìacani, yá náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesús yéewáidáaná nía.

El mandamiento más importante

³⁴ Néeseté fariseonái idécanáami néemìaca Jesús iináwaná imawènladacaté saduceonái yàasu tàacáisi, yá fariseonái nàwacáidáyacacawa. ³⁵ Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, íináidacawa yáalimáidáanápíná iicáwa Jesús icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri nacháawàcaténá iináwaná ìwali ìwalíise. Yá íimaca Jesús irí:

³⁶ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulíerica wamàinínápínáca. ¿Càiríná wawàsi máiníiri

cachàinica náicha canánama wamànínápiná? — íimaca. ³⁷⁻³⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùullánaca máiníríca cachàinica náicha canánama wamànínápiná càì íimaca: ‘Cáininá piicáca Picuèriná Dios macái piwàwallicúsewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái píiwitáise iyú nacáíwa’, càì íimaca. ³⁹ Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá íimaca: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, càì íimaca yái Diosca. ⁴⁰ Canáca áiba tàacáisi cachàinírí náicha níai pucháiba ichùullacanásica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçúse, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmaliçúse, macáita yái tàacáisica yéewáidaca wía cáinináanápiná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —íimaca yái Jesúsca.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Néese idècunitàacá fariseonái iyaca Jesús íipunita, yá Jesús isutáca yéemíawa nía. ⁴² Íimaca nalí:

—¿Càinácué pínáidacawa Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pírí, píacué israelitaca? ¿Cawiná itaquérinámini? — íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Rey David itaquérinámicani, yái Mesíasca — náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta rey David itaquérinámicani yái Mesíasca. Quéwa rey Davidcaté íimaca áiba wawàsi nacái Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmaliçúseni, yá David íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’. Càité David íimaca:

44 ‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàacá numawènìadaca pícha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’, càité ímaca yái Davidca. 45 Yái rey Davidca ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David liwacali nacáicani —ímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

46 Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawènìadaca iyú Jesús, ibatàa abéeri tàacáisi piná, càmita náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemíawa Jesús àniwa, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

1 Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. 2 Yá ímaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidacuéca pirí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté bàaluité Dios inùmalìcuíse. Néewáidacuéca pía píalíacaténácuéwa càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica. 3 Iná néewáidacaalícué pía Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pímanícué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái irícuíse. Quéwacué picá pímaní càide iyúwa namàníiná, nacàlidacáinácué pirí cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri

meedá. ⁴ Nadènìaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacái íicha. Iná nachùullàca wenàiwicanái namànica wawàsi máiníiri càulenàca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmita wenàiwica yáalimá lidenìacani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmita nawàwa nayúudàaca nía, càmita nacái namàni càide iyúwa nachùullàná áibanái imànica. ⁵ Macáita yái namànírìca, yá namànicani wenàiwicanái iicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimiétacaná meedá. Nawàwacué piyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlicuwa, nàanàa ìwali nacáíwa, càide iyúwa Dios ichùullàná wamànica, wía israelitaca, quéwa nadacùacani cáucuíri iwaalíbapi iyú yéewacaténácué piicàcani ráunamáita, íná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Cálaca namànica nàasu chílanásiwa nasucuéri nabàle ipùata ìwaliwa yéewacaténácué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíniná macái nawàwalìcuísewa. ⁶ Nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapìcha, namànicaalí culto nacái judiónái yéewáidacàalu irìcu, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníiyéica cachàinica. ⁷ Nawàwa macái wenàiwica nataidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténá nía. Máiní fariseonái iwàwacué pitàidaca nía càì: Píamisícawa yéewáidéerica wía”, íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

“Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái ímáaná pirí ‘pía, yéewáidéerica wía’, nuwàwacáinácué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abémisana. Núacata yái abéericata yéewáidéericuéca pía. ⁹ Picácué píima áiba irí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháí èeri irìcu pidènàcáinácué abéerita Píaniriwa Dios iyéerica chènuniré. ¹⁰ Picácué piwàwa áibanái ímaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacalicué. ¹¹ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani iyúwa cachàiníríca áibanái ícha, iwàwacutácué íbaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali iríwa. ¹² Níacáiná macáita cachàiníyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná báica nía, càmiyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmiyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná cachàinica nía”, ímaca walí yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yàalàaca fariseonái cachàiníri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Íimaca nalí: “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ibàlièyéica capíi inúma, néese càmita nawàlùawa capíi irìculé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ímáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidáanápínani, càmita nacái pimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía. ¹⁴ ¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios

yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piyéedùacáinácué náicha nacapèemi, nàasumi nacái, níai catúulécanéeyéi inanáica inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese, pisutácuéca Dios déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píiwitáise. Dios yùuwichàidapinácué píawa cachàiníiri iyú náicha áibanái cabáyanéeyéica.

15 “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píacáinácuéwa áiba cáli néré manuíri úni abéemàalé píwènúadacaténácué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pidécanáamicué píwènúadaca íiwitáise píasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica íbáyanáwa pucháiba yàawiríericatái yáwanái íicha yái báawéerica pimàníricuéca, píacué yèeyéipináwa infierno irìculé, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

16 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios ìwali. ¡Cáanáica péewáidacuéca wenàiwica chìwái iyú nachìwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pidécuéca càì píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisi báisísíwatasa templo ípidená ìwali pimànínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí píwàwa pimànicani machacàníiri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá pimànicani, càmicáiná máini cachàiníirica yái templo ípidenáca; quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro ípidená

ìwali, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinicáiná cachàiníríca oro templo ícha', càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápíná áibanái. ¹⁷ ¡Píacué fariseoca, càmiyéica yáalíawa, matuíyéi nacái íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica templo oro ícha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníinápináté irípiná yái temploca, íná yéewa cachàinica templo imànica oro. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ¹⁸ Càita nacái, píacué fariseoca, pidécuéca càì píimaca altar ìwali: 'Píimacaalí báisí báisísíwatasa altar ípidená ìwali pimàníinápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacànírí iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá càì pimànicani, càmicáiná máiní cachàiníríca altar ípidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda ípidená ìwali, yái pìrái nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá Dios icàaluíniná, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinicáiná cachàinica ofrenda altar ícha', càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápíná áibanái, píacué fariseoca. ¹⁹ ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica altar ofrenda ícha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníinápináté irípiná yái altarca, íná yéewa cachàinica altar imànica ofrenda. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ²⁰ Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica

báisíiri tàacáisi iyú. Núumacué pirí cawinácaalí íiméerica ‘báisí báisísíwata altar ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca náipidená ìwali cawinácaalí ofrenda ìyéerica altar íinata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáté áibanái irí. ²¹ Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisí báisísíwata templo ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca Dios ípidená ìwali, Dios imàacacáiná íiwitáise iyamáanápínáwa templo irícu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáté áibanái irí. ²² Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisí báisísíwata capiraléeri cáli ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca Dios yàalubái ípidená ìwali ìyéerica chènuniré, idéca nacái càì íimaca Dios ípidená ìwali, Dios ìyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáté áibanái irí. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichíwa iyúwa, píacué fariseoca.

²³ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená níái diéyéica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùulianacué pimàacaca irí bànacalé ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picúa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmitacué nacái piicá áibanái ipualé, càmitacué nacái placa Dios icàaluíniná. Iwàwacutácué càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníiriwa ofrenda iyú Dios irípiná. ²⁴ ¡Càicuéca píade iyúwa matuíyéi

itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáinacué pìwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios ìwali! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica ìirapínáwa úni wáluma yèewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipíchaná ìiraca ìríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuírí camello casaquèeri. Càitacué pía, pímanícáinacué cáalíacáiri iyú púubéeri wawàsica iyúwa píawirináimi ìiwitáise ímáaná, quéwa matuíbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itàacái máiníríca iwàwacutáca weebáidaca.

²⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo ìrìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ìiwitáise! Pímanícuéca madécaná wawàsi cáalíacáiri iyú càide iyúwaté píawirináimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica ínatabàawa. Quéwa máinícué báawaca píiwitáise píwàwalícu càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedáicáinacué píríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pímanírícuéca.

²⁶ ¡Píacué fariseo matuíyéica ìiwitáise! Iwàwacutácué masacàaca pímaníca píiwitáisewa píwàwalícuísewa quéechacáwa. Masacàacaalícué pímaníca píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicápiná macáita yái pímanírícuéca.

²⁷ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo ìrìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ìiwitáise! Péemiacué

comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculìmi nabàdèerica ínatabàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi iicácanáwa ínatabàawa càliculìmica, quéwa ipuniácawa yéetáními yáapi iyú, macái íiwitáaná casaquèeri iyú nacái. ²⁸ Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéca píiwitáise, quéwa máinicué píiwitáise pucháibéeri idéca ipuniádacuéca piwàwa báawéeri iyú.

²⁹ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pidécuéca pimànica cayábanaméeyéi capìi profetanáimi yàasu càliculìmi iwicáulé piwàwalicáinásacué níai Dios yàasu profetamica, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Pidécuéca pichùnìaca cayábéeri iyú nacái nàasu càliculìmica áibanái cayábéeyéimica íiwitáise. ³⁰ Néese pidécuéca càì píimaca: ‘Wàyacaalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èerimité, yá càmítaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹ Iná pidécuéca picàlidaca piináwanáwa píalíacawa pìawirináimicuéca nía, níara inuéyéicaté Dios yàasu profetanámica. ³² ¡Siùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapínacué pimànica yái báawéerica pìawirináimi idàbéericaté imànica!

³³ “¡Píacué àapi nacáiyéica íiwitáise! ¡Píacué caculáléeyéica íiwitáise! ¡Càmítacué píalimá pichúuliacawa íicha yái yùuwichàacáisi iyéerica in-fierno írìcu! ³⁴ Iná nubànùapínacué pìataléwa nàasu wenàiwicawa icàlidéeyéipiná tàacáisi nunùmalìcuíse, nùasunái profetanái, nùasunái cáalíacáiyéi

nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, núalíacawa pinúapinácuéca abénaméeyéi néená, pitàtàapinácué abénaméeyéi néená cruz ìwali, picapèedáidapinácué abénaméeyéi nacái judíonái yéewáidacàalu irìcu, pipìadáidapinácué nía yàcalé ícha áiba yàcalé nérépiná. ³⁵ Iná Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca, nàwallise macáita cayábéeyéimica íiwitáise píawirináimicué inuéyéicaté, nanúacatáiseté Abel, yái cayábéerimica íiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías ìirimicaté, píawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená irìcubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. ³⁶ Péemiacué cayábani, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùcade ìwallise macáita yái báawéerica pimàníricuéca nalí, níái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷ Néese Jesús íimaca: “¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, níái wenàiwica Dios ibànuèyéica icàlidaca pirícué tàacáisi inùmalícuése! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía. ³⁸ Iná péemiacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca, idécanáami piùwidenái imànicuéca ùwicái píipunita. ³⁹ Yá núumacué nacái pirí, siùcáisede càmitacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèerica Wacuèriná Dios

ípidená ìwali, Dios ibànuèrica walí!’ càipinácué píimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Néeseté Jesús yàacawa templo íicha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá wadàbaca watàaníca irí templo ìwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi capíca iyéeyéica templo itéese. ² Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemíacué cayába yái núuméeyéicuéca pírí ìwali, níái capíca. Báisíta áiba èeriwa canácata capí yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba ínata. Macáita níái temploca itéeséeyéica namáalàapináta nacáiwa — íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néese Jesús yàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca wàacawa yàatalé watàanícaténá yáapicha méetàucuta áibanái íicha. Yá wáimaca irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chácátáinácaalí ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càinásica iyú wadépiná wáaliacawa mawiénica péenáiwana pìanàanápíná àniwa, èeri nacái imáalàanápínácawa? —wáimaca. ⁴ Néese Jesús íimaca walí: “Piicácué píchawa cayába ípíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ípíchwáise èeri imáalàapínácawa. ⁵ Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipíná ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca ípidenéerica

Jesucristo, israelita icuèrinápináca', càipiná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapiná manùba wenàiwica. ⁶ Nacàlidapinácué pirí madécaná ùwicái iináwaná ìwali, áibanái imànínása úwi mawiénita, déecubàata nacái. Quéwacué, picácué cáalu píawa iwàwacutácáiná càì namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi. ⁷ Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéi ipéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipináca ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá manùbéeyéi wenàiwica néetápinácawa máapicái iyú, cáli nacái icusúapináca madécaná cáliwa. ⁸ Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbáanéerica yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Néese náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali náiwacanánái iríwa peebáidacáinácué nutàacái. Yá namànipinácué pirí báawéeri, yá nanúapinácué píawa. Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁰ Néenialípiná manùbéeyéi wenàiwica nawènúadapiná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa. Yá báawapiná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹ Madécaná iwicùlidéeyéi cachìwéeyéi yàanàapináca icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàanínása nacái Dios inùmaliçúise, yásí nachìwáidapiná madécaná wenàiwica. ¹² Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, íná batéwa macáita càmitapiná cáliná naicáyacacawa. ¹³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, nuwasàapiná

níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁴ Yá nàapínacawa macái cáli ínatalé nacàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica íméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macái èeri mìnánái néemlacani; néese èeri imáalàapínacawa macáita.

¹⁵ “Bàaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imànìiripínaca templo irìcu, aléde càmicataléca Dios ibatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios íicha. Piicácaalípinácué yái báawéerica ìyéeripínaca templo irìcu—píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemíacué cayábani—íná piicácaalípinácué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué pipíacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶ Yásí cawinácaalí ìyéeyéica cháí Judea yàasu cáli ínata, iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁷ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe irìculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁸ Cawinácaalí ìyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁹ Nàuwichàapínáwa manuísíwata cawinácaalí inanái idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìraslì ìira ìinisi, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰ Pisutácué Dios íicha ipíchanácué iwàwacutá pipíacawa unìabépi, máinicáinácué càulenáca píacawa, càmita nacái sábadò irìcu judíonái

iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàlìacuéca píicha yàcalé iwáiná inùma pimusúacatáisepináwa yàcalé íicha. ²¹ Néenialípiná wenàiwica yùuwichàapínácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Cà míripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeri íicha càiripinátawa cháì èeri irìcu. ²² Cà micaalí Dios imàaca maléenéeripináni yái yùuwichàacáisicatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

²³ “Néese néenialípiná áibanái íimapiná piríwa: ‘Aquialécué piicáca, chácata ìyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapínacué piríwa: ‘Piicácué Mesías ìyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nalíwani. ²⁴ Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàapiná, icàlidéeyéipiná ichìwawa Mesíasca nía, judío icuèrinápinása; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàaca icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmalìcuíse. Yá namànipiná yái cà mírica wenàiwica idé imànica. Càita náasáidapiná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Cà micaalí Dios yàasunái iicá íichawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²⁵ Nudéca nùalàacuéca píá náicha, ipíchawáise ichàbapínácawa. ²⁶ Iná náimacaalícué pirí: ‘Aquialécué piicáca Cristo ìyaca manacúali

yùucubàa càinàwàiri’, picácué pìawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo ìyaca capìi imàdàaná irìcu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷ Núacáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicáca nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànáaná macáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapínácawa néese àniwa nuénáiwáná yàanàacatáíwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéri iyúwa. ²⁸ Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nùacawa càide iyúwacué píalánáwa alénácaalí yéetéerimiwa irìawa piicácinácué manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa”, ímaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Jesús ímaca walí: “Néenialípiná ichàbacanacáitawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quéri càmitapíná amalá icànaca. Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàiníiyéi wawàsi ìyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáíwa. ³⁰ Néese macái èeri mìnánái iicápiná abéeri wawàsi chènuníise imàaquéeripínáca náalíacawa nùanàanápiná, núa asiali Dios néeséerica. Yá náicháanípiná nacalùniwa níái macáita èeri mìnánáica. Néese naicápiná núa, núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàiníiri nuíwitáise iyúwa, mèlumèlúiri iyú nucùacaténá macáita. ³¹ Yá nubànùapíná nùasu ángelnáíwa napùlìacaténá trompeta cachàiníiri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipínáwa. Càipíná nùwacáidaca nulíwa nía

àta alénácaalí nàyaca macáí cáli imanuíca cháí èeri irìcu, èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacatalécawa.

³² “Péemìacué cayába comparación higuera yéetaná ìwali: Càisinàacaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá pialíacuécawa mawiénica camuí. ³³ Càita nacáí piicácaalípinácué ichàbacawa macáita yáí nucàlidéericuéca pirí ìwali, yásí pialíacuécawa mawiénica núa, nùanápináwa néese àniwa, núa asiali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capì inùma irìcu, iwàlùanápináwa capì irìculé. ³⁴ Péemìacué cayábani, macáita yáí siùquéerica tàacáwa nucàlidacuéca pirí ìwali, macáita ichàbáanápinácawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipináca néenialíwa. ³⁵ Yáí capìraléeri cáli, èeriquéi nacáí namáalàapinácaawa áibaalípiná, néese nutàacáí càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapinácaawa càiwade iyúwa nucàlidáaná piríni.

³⁶ “Quéwa canácata yáaliériwa chácátáinápinácaalí yáí èerica, chènuníiséeyéi ángel nacáí càmita náalíawa, núa nacáí Dios Iirica, càmita nualíawa chácátáinápinácaalí èeri, hora nacáí. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³⁷ “Mawiénicaalípiná nuénáiwaná nùanàcatáipináta àniwa, núa asiali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàyapináca càide iyúwaté èeri mìnánái iyáanáté Noé yàasu èerité. ³⁸ Bàaluté èeri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macáí èeri mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios íicha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacáí nàiracaléwa. Needácaté nacáí náinupináwa. Càité namànica àta Noénái iwàlùacatalétatéwa arca irìculé. ³⁹ Càmitaté èeri mìnánái yeebáida

mawiénicani yái yùuwichàacáisica. Néeseté yáta manuíri yéesacái yàanàaca, yá macáita néetácawa càmiyéicaté iwàlùawa arca irìculé Noénái yáapicha. Càita nacái yùuwichàacáisi yàanàapínáwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áiba èeriwa nùanàacatáipínáta àniwa, núa asìali Dios néeséerica. ⁴⁰ Néenialípiná pucháiba asianái yèepuníyéipínácawa manacúalibàa. Angelnái itépiná abéeri asìali, abéeripíná nacái imàacawa néenita. ⁴¹ Yá pucháiba inanái namulúapínáca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa, abéechúapíná nacái imàacawa néenita.

⁴² “Picùacáitacué nùanàaca, càmicáinácué píalíawa nuénáiwaná nùanàacatáipíná, núa Píiwacalícuéca, chácátáinápinácaalí nùanàaca àniwa. ⁴³ Péemiácué cayába comparación: Capìi íiwacali yáalíacaalíwa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capìi íiwacali iimácatá, càmita nacái ibatàa nawàlùacawa icapèe irìculé nayéedùacaténá yàasutá. Càmita quéwa capìi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁴ Càicata nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asìali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmicatáipínátacué picùa nùanàa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiácué comparación: Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa capìi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacái íiwacali itàcáíwa machacàníiri

iyú. Iná yái capli íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íchawa, yá ichùulìaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴⁶ Néeseçáwa capli íiwacali yèepùacaalípináwa néese àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁷ Péemlàcué cayábani, capli íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íbaidacaté cayába íiwacali irípináwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁸⁻⁵⁰ Quéwa capli íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècunìacawa càiripínáta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íbaidéeyéi, yá iyamáidaca íbaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icàmáanápíná nacái icàméeyéi yáapicha, yáta íiwacali yèepùapínáca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, abéeri hora nacái càníri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. ⁵¹ Yásí capli íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yùuwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise nàuwichàanáwa infierno irícu. Yásí náicháanípíná báawanama, naamíapínáca nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

25

La parábola de las diez muchachas

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wía comparaciòn iyú, yá íimaca walí: “Néenialípiná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abénaméeyéi nacùapíná nùacawa néese, quéwa áibanái càmita

nacùa nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca mànacanái. Péemiàcué comparación: Mànacanái needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento nére. Yá nabàlùacawa bàacháwáise capii ícha, nacùaca abéeri asiali yàanàaca idècanáami yeedáca iríwa yàacawéetúawa, yéewanápiná nawàlùacawa náapicha fiesta iriculé.

² Cinco namanùbaca mànacanái máiwitáiséeyéi. Aibanái cinco namanùbaca cáalíacáiyéi nacái.

³ Níái máiwitáiséeyéica meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càmita naté lámpara ituní napuníadánápiná àniwa nàasu lámparawa.

⁴ Níái cáalíacáiyéica natéca ituní yàalupiná nàasu lámpara yáapichawa.

⁵ Néese idècuníacatéwa yái asiali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá mànacanái icùaca nía máadáiní. Yá cadapùleca macáita mànacanáica. Néese naimáca náichawa.

⁶ Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta mànacanái yéemíaca áibanái imáidaca nalí cachàiníiri iyú. Yá naimaca mànacanái irí: ‘Aca níara, piàcué píipunitáidaca nía’, naimaca.

⁷ Yá nacawàacawa macáita níái mànacanáica. Yá nachùnìaca nàasu lámparawa.

⁸ Níái máiwitáiséeyéica meedá naimaca cáalíacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmáana ituní, wàasu lámparacáiná ichacàca yàacawa’, naimaca.

⁹ Quéwa cáalíacáiyéi íima nalí: ‘Càmíirita, canácáiná walí cayába wàasupiná, pirípinácué nacái. Piàcué picutáca piríwa aléera nawéndacataléca’, naimaca nalí.

¹⁰ Néese idècunitàacá máiwitáiséeyéi nàacawa nawènìacaténá nalíwa lámpara ituní, yá asiali yàanàaca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níái cáalíacáiyéica mànacanáica ichùnìeyéicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento

neré. Yá nabàliaca capìi inùma. ¹¹ Néese níái máiwitáiséeyéica nàanàaca neré. Yá namáidaca capìi inùma néeni. Náimaca: ‘Wáiwacali, piàcùa walíni yái capìi inùmaca’, náimaca irí. ¹² Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemíacué cayábani, càmitacué núalía nuicáca píá’, íimaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué picùaca nùanàaca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàaca néese àniwa, núa, asìali Dios néesérica, càmicáinácué píalíawa chácátáinápinácaalí èeri nùawa, càinácaalípiná hora iricu nacái, càmitacué píalíawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenialípiná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuíri asìali idènièrica yàasu wenàiwicanáíwa. Péemíacué comparación: Ipíchawáise càasuíri asìali yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nacùanápiná iríni.

¹⁵ Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máiníiyéi cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli neré. ¹⁶ Yái asìali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caquialéta imànicaténá yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba. ¹⁷ Càita nacái

imànica yái áiba asìalica idènièrica pucháiba mil namanùbaca imàníripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa. ¹⁸ Quéwa yái asìali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá íicaca cáli yèewiré, yá ibàliaca plata cáli irìculé. Càita ibàacaca íiwacali yàasu platawa.

¹⁹ “Madécaná èeri idénáami, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáalíacaténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. ²⁰ Quéchacáwa yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá yàaca diez mil namanùbaca moneda íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pìacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siùcade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca irí. ²¹ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméerína iyú, íná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí. ²² Néese àniwa, yái asìali yàanàaca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yèepùadaca báinúaca mil namanùbaca íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pìacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, íimaca irí. ²³ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí

machacàniri iyú achúméerlina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casímáicaténá pía núapicha', íiwacali íimaca irí.

24-25 “Néese nacái yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanùbaca moneda. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Núiwacali, núalíacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácáiná piríwa yàacàsi càmicataléca pibàna, píwacáida nacái piríwa càmicataléca píibaida. Íná cáaluca núa, yá nùaca nubàliaca píasu plata cáli iriculé. Siùcade nuèpùada pirí àniwa píasu plataca’, íimaca. 26-27 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Báawéeri píiwitáise, càmita píibaida nulí cayába, ínuca pía nacái. Píináidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacàsi càmicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicataléca núibaida, néese ¿cánaté càmita píimàaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná ínísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?’ íiwacali íimaca irí. 28 Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Peedácué íicha níái abéeri mil namanùbaca monedaca. Píacué iríni yái idènièrica diez mil namanùbaca’, íimaca yái náiwacalica. 29 ‘Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápiná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiyéica íibaida cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama. 30 Píacué piúcaca yái wenàiwica canéerica iwèni méetàuculé máiniri catácatelé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹ Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: “Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná cachàiníiri iyú, nucamalá irìcuwa, cáimiétaquéeri iyú nacái, cachàiníiri nuíwítáise nacái nucùacaténá macáita èeri m̀nanái. Yá nùanàapíná macái ángelnái yáapichawa. Yá núawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa nucùacaténá macáita. ³² Nàwacáidapíná nùatalé macái èeri m̀nanái. Yá nùwacáidapíná náichawáaca nía pucháiba yàalusipíná càide iyúwa pírái icuèriná ìwacáidacaalí ipíra ovejanáíwa cabranái íicha. ³³ Yá nùwacáidapíná nulípináwa nùasunái ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisepiná meedá. ³⁴ Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapíná nalí iyéeyéica núapicha nuéwápuwáise. Yá núumapíná nalí: ‘Aqualécué núapicha, piacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaqueeyéica casímáica. Peedácué piríwa yái cayábéeri yàcaléca wamàníricatécué pirípiná wadàbacaalíté èeriquéi, yái yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica. ³⁵ Bàaluitécáiná, máapicaalíté núa, piacatécué nuyáapíná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuìrapíná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íichawa, peedácatécué pìataléwa núa. ³⁶ Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cáláicacaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànalículé, pianàacatécué písímáidaca núa’, càipíná núumaca nalí. ³⁷ Néese níai cayábanaméeyéica íiwítáise náimapíná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapica pía, yáté wàaca piyáapíná? ¿Càicaalínáté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca piiraca úni? ³⁸ ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise piasu cáli íichawa, yáté weedáca wàataléwa píá?

¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle, yáté wàaca pibàlepiná? ³⁹ ¿Càicaalínáté nacái waicá cáuláicaca pía, yáté wacùaca pía? ¿Càicaalínáté nacái piyaca presoíyéi ibànalicu, yáté wàaca wasímáidaca pía? càipiná náimaca nulí. ⁴⁰ Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí: ‘Péemíacué cayába. Pimànicáinátécué cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái pimàníricuéca nalí càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànica nulíni’, càipiná núumaca nalí.

⁴¹ “Néese núumapiná nalí níái iyéyéica apáuwáise nuícha: ‘Píacuéwa nuícha, píacué báawéyéica Dios iicáca íiwitáise. Píacuéwa quichái irículé càmirica ichacàwa càiripinérita iyaca Dios imànírica nalípiná, yái Satanásca, nía nacái Satanás yàasu ángelnáica. ⁴² Bàaluitécáiná máapicaalíté núa, càmitatécué pía nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pía nulra úni. ⁴³ Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íichawa, càmitatécué peedá pìataléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pía nubàlepiná. Cáuláicacaalíté núa, càmitatécué picùa núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, càmitatécué pía písímáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁴ Néese náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cáuláicacaalíté pía nacái? ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise pìasu cáli íichawa? ¿Càicaalínáté waicá piyaca presoíyéi ibànalicu nacái? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínáté càmita wayúudàa pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁵ Néese núumapiná nalí: ‘Péemíacué cayába, càmicáináté pimàni cayábéeri nuénánái

irí, éwita nalípiná níái cà míiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái cà mínácuéca pimànica nalí cayábéeri càide iyúwacué cà micaalí nacái pimàni nulítáni’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁶ Néese níái báawéeyéica íiwitáise nàapinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi irìculé, yái yùuwichàacáisi cà míirica imáalàawa. Níata quéwa cayábanaméeyéica íiwitáise nawàlùapinácawa yàcalé irìculé nadèniacataléca nacáucawa cà míiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

² —Píalíacuécawa iyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái natàtàaca núa cruz ìwali, núa asiali Dios nééséerica —íimaca yái Jesúsca.

³ Néenialité sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèè manuíri irìculé, yái sacerdote íiwacaliná íipidenéericaté Caifás. ⁴ Yá náináidacawa, natàanica nacái, namànica wawàsi náapichawáaca náibàanápínaté Jesús ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. ⁵ Quéwa macáita náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níái manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irìcu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶ Néeseté Jesús ìyaca Betania ìyacàlená irìcu, Simón icapèe irìcu, yái Simón ichùnièricatéwa cháunási lepra ícha. ⁷ Néese abéechúa inaná ùacawa Jesús yàatalé. Udèniaca achúméechúa catù cawèníri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníri iyú, máiníri cawènica. Idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùcùaca yái séenási pumènírica Jesús íwita ìwali. ⁸ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácáiná yái umànírira, yá calúaca wía. Yá wadàbaca wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá canéri iwèni iyú yái pumènírica isàni cawènírimica. ⁹ ¿Cánaté càmita uwéndani, manùba platapínacáinatani, uyúudàanápíná catúulécanéeyéi wenàiwicatá? —wáimaca. ¹⁰ Jesús yéemìaca yái wáimáanáca, yá íimaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yái umànírira nulí máiníri cayábacani. ¹¹ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàypínacué píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa cànírita ìypíná píapichacué càiripináta cháí èeri irìcu. ¹² Udéca ùcùaca perfume nùwali, nusànipíná nabàliacaténá nuinámi, càide iyúwa judío íwitaíse ìyáaná. ¹³ Péemìacué cayábani, àta alénacaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irìcu ímèerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yáasu yúuwichàacáisi ícha, yá nacàlidapíná uináwaná ìwali úái inanáca, umànicáiná nulí cayábéeri, yá nawàwalipíná úa —íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

14 Néeseté abéeri wééná wía Jesús yéewáidacaléca docenátaté wamanùbaca, ípidenéerica Judas Iscariote, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanáináí yáapicha. 15 Judas íimaca nalí:

—¿Càinácué imanùbaca pìà nulí nutécaalícué pía Jesús yàatalé píibàacaténácuéni? —íimaca yái Judas Iscariote. Néese nacàlidaca írini nàanápináté írì treinta namanùbaca moneda, níái plata cawèniyéica, báinúaca quéeri iwènicatái. 16 Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácatáinápiná yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

17 Idàbáanéeri èeri yàanáacaté judíonái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmiiri idènià levadura. Yáté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemíawa Jesús. Yá wáimaca írì:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca. 18 Yá íimaca walí:

—Pìacuéwa Jerusalén iyacàlená irìculé, abéeri asìali icapèe néré, càide iyúwacué núumáanáté pírí. Píimacué írì: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íima pírí: Mawíénica nùasu èeri nuétáanápináwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càì íimaca pírí’, càicué píimaca írìwa —íimaca yái Jesúsca.

19 Néese abénaméeyéi wééná wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùulianáté nía. Yá nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰ Néese catáca wàwali, yá Jesús ìyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca.

²¹ Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, abéeri péenacué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

²² Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemiawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ¿núasica? —wáimaca. ²³ Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núapicha pan quírapieli irìculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴ Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise, núa asìali Dios néeséerica; quéwa,

jmáiníiripiná yùuwichàacawa yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicaalíté imusúa iicá èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Néese Judas yái íináidéericatéwa itéenápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿núasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, píacatani —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca walíni. Íimaca walí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷ Néese yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí

cayábéeri ìwali yáí uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá ímaca walí:

—Macáitacué pìracuéni. ²⁸ Yácáiná yáí uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéyeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéerica nacái báisírìcani yáí wàlisài wawàsi Dios imànírìca wenàiwicanái yáapicha iwàsàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuétácawa yéewacaténa Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ²⁹ Quéwa núumacué pirí càmita nuèpùà nuìrapináca quirínamani yáí uva ituníca àta áiba èripiná nuìracataléta wàlisài uva ituní píapichacué yàcalé irìcu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —ímaca walí yáí Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Néese idécanáamité wacántàaca màisibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, yáí olivo inàlimanáca. ³¹ Jesús ímaca walí:

—Macáitacué piwènúadapíná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese pimàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapíná yáí icuèrica nupìra ovejanáíwa, néese nupìra ovejanáí napiapinácawa nacàlállacawa’, íimacaté yáí Diosca. ³² Quéwa nudécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yá nùapínacuécawa pípíchalé Galilea yàasu cáli néré, yásí nuípunitáidacuéca píá néréwa — ímaca yáí Jesúsca. ³³ Néese Pedro ímaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáaníta càmita càì numànica — ímaca yáí Pedroca. ³⁴ Jesús ímaca irí:

—Péemìa cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmináca píalíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmináca núalíawa pìwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càì wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Néese Jesús yàanàaca wáapicha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlimaná néré íipidenácalé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Píawinacuéwa cháí idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba íipidenéeyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yùuwichàacawa manuísíwata achúmáciná iwàwa, cáalucáiná íináidacawa, yái Jesúsca. ³⁸ Néese íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwallcúisewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá pìyaca. Nuwàwacué pìacawéeridaca núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmáanata. Yá Jesús yúuwàa iriacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábacaalí piwasàanaca núa íicha yái manuíri nùuwichàanápínacawa, yá piwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába piwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese

pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese cáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánacué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapiná piacawéeridacaténacué núa?

⁴¹ Picacué piimá piyaca. Pisutacué piawawa Dios íicha ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pia pimàninápinacué pibáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapiná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Iimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába piwasàaná núa íicha yái yùuwichàacáisica, yásí pimàni nulí càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Néese Jesús yèepùa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá iicáca nía iiméeyéica àniwa máinicáiná cadapùleca nía báawanama. ⁴⁴ Yásí Jesús imàacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios íicha máisiba yàawiríapiná àniwa càide iyúwa idéenáté isutácáwaca. ⁴⁵ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemíaw nía:

—¿Cánacué piimá piyaca mamáalàacata? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàaca, núa asìali Dios néeséerica, presocatáipiná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi inúaca núa. ⁴⁶ Pimichàacuéwa wàanacuéwa. Aca néese yái asìalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàaníca, yá Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipináca Jesús. ⁴⁸ Judas, yái itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalí quéecha càinápinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asìali nutàidéeripináca nusùsuèripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Yá píibàacuéni”, càité íimaca nalí yái Judasca. ⁴⁹ Iná Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá Judas íimaca Jesús irí:

—¡Catámiquéera, Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná watàidáaná wenàiwica cáininéerica waicáca, wía judíoca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—Pía nùacawéerináca, pimàni caquialéta yái piwàwéerica pìanàaca pimànica —íimaca yái Jesúsca. Néese níái yèeyécawa Judas yáapicha nàacawa Jesús yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

⁵¹ Néese abéeri wéená wía Jesús yáapichéeyéica iwatàaca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ipéliacatatá, yá inúacatatáni espada iyú abéeri sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yùuwi abémàa. ⁵² Néese Jesús íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píiyàa pìasu espadawa yàalu irìculéwa. Càmita cayába càì pimànínináca, níacáiná macáita wenàiwica ipéliyéyéica espada machete nacáiri

iyú néetápiná nacáíwa espada iyúwa. ⁵³ ¿Càmita pialíawa nuwàwacaalí nusutáca Núaniri Dios íchawa iyúudàanápiná núatá, yásí ibànùaca nulí sesenta mil ichàbaníseta ángelnáicatá iyúudèeyéipiná núatá? ⁵⁴ Quéwa nupéliacaalí, nusutácaalí nacái Dios ícha yàasu ángelnái, yá càmita núalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi nuináwaná iwali bàaluité Dios inùmaliçuise —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁵ Néese Jesús isutáca yéemiawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada, àicu nacái píibàacatená núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmícinácué nupéliapiná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo irícu, nuéwáidacaalíté wenàiwica, yáté càmítacué píibàa núa néeni. ⁵⁶ Quéwa píalimácué píibàaca núa siúcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná iwali bàaluité Dios inùmaliçuise —íimaca yái Jesúsca. Néese macáita wía Jesús yéewáidacaléca wamàacaca Jesús abéerita. Yá wapiacawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷ Níái íibèeyéicaté Jesús natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdote íiwacalináca. Nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, judío íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás icapèe irìculé. ⁵⁸ Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo.

Pedro iyamáacawa néré iicácaténá cànínacaalí ichàbacawa yái Jesús.

⁵⁹ Sacerdote íiwacanánái, nía nacái Junta Supremanái israelita íiwacanánáica nacutáca cachìwéeri wawàsi Jesús ìwali, namàacáanápíná úwinái nanúaca Jesús. ⁶⁰ Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápíná Jesús éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesús iináwaná ìwali. Atata nàanàaca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipínaté ichìwawa. ⁶¹ Náimaca:

—Yái asìali íimacaté: ‘Núalimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapínáni àniwa máisiba èeri irìcu’, còi íimaca —náimaca. ⁶² Néese yái sacerdote íiwacaliná imichàa ibàlùacawa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca. ⁶³ Quéwa, éwita càmícáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca irí àniwa:

—Nuchùulla pía cáuri Dios ípidená ìwali picàlidáanápíná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápínáca, yái Dios Iirica? —íimaca. ⁶⁴ Jesús íimaca irí:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái pirí áibaalípiná piicápinácuéca núa, núa asìali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàiníríca náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacái nàanàaca àniwa acalèe yèewíise chènuníise —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁵ Néese yáí sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemìaca yáí Jesús íimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nali:

—Yáí aslali itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali! ¿Càmita iwàwacutá wéemìaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemìaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani. ⁶⁶ ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa — náimaca. ⁶⁷ Néese abénaméeyéi nàpìsáidaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacái. Aibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali. ⁶⁸ Nabàlìia nacái ituí, yá náimaca irí:

—Píasa Mesíasca, yáí wacuèrinása Dios ibànuèrisa walí, ¿piwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí níái inúadáidéeyéica píá! —náimaca naicáaníca iquíniná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ Pedro yáawinacawa ìyaca bàacháwáise, yá inanái íibaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá úumaca irí:

—Píá nacái yèepuníiritéwa Jesús yáapicha, yáí Galilea néeséerica —úumaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita níái wenàiwicaca. Yá íimaca:

—Càmita núalíawa ìwali yáí pitàanírìca nulí ìwali —íimaca yáí Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹ Néesecáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yáí iwáiná bàacháwa itéeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úumaca áibanái irí níái ìyèeyéica néré:

—Yái asìaliquéi yèepunítéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret néeséerica —úumaca nalí. ⁷² Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisi báisícata càmínása yáalía iicáca Jesús. Iimaca:

—¡Càmita núalía nuicácani yái asìalica! —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³ Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanái iyéeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báisíta píaca néená níai Jesús yéewáidacaléca pitàanicáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeséeyéi —náimaca irí. ⁷⁴ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisi báisísíwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—¡Càmita núalía nuicácani yái asìalica! —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmínáca píalíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá íicháníca cachàiníri iyú.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Amalácaalíté nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níai judío íiwacanánái béeyéica nanúanápiná Jesús. ² Yá nadacùaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³ Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicáca natéca Jesús

nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùullianápiná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, iicácáiná nanúanápinaté Jesús, yá achúmaca Judas ínáidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imànínacaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericaté irí itéenacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níái treinta namanùbaca moneda plata cawèniyéi báinúaca quéeri iwènicatáica. ⁴Judas íimaca nalí:

—Nuèpùadacué pirí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa íwalíse. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéenacué pía yàatalé píibàacaténáni pinúanápinácuéni, yáara asiali mabáyawanéerica —íimaca yái Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—¡Canápináta walíni cabáyawanáanáca pía! ¡Piasu wawàsicatéera! —náimaca.

⁵Iná Judas yúucaca íichawa níái monedaca templo iriculé. Néese yàacawa. Yá idacùaca icanápi íwalísewa yéenúlusi iyú idacuèricaté chènuníse. Yá ipisiàcawa chènuníse, yéewacaténá yéenúlusi isidua icanápi, yá yéetácawa.

⁶Néese sacerdote íiwacanánái iwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquéericaté íichawa templo iriculé. Yá náimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàacacaténá nanúaca asiali, íná casacàaca Dios iicáca yái plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷Iná náináidacawa nawènianápiná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli íipidenéeri Campo del

Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asìali imànírica mapuwáa”). Néese nadécanáami nawèniacani, yá namàacaca yái cáli nabàliacatalépiná yéetéeyéimiwa camíiyéica judío. ⁸ Iná Jerusalén iyacàlená mìnaná néemlàcáináté càinácaalíté namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca ípidená yái cálica Campo de Sangre (íimáanáca “Írái yàalu”) Judasmi yeedácáináté iríwa yái plataca imàacacaténáté nanúaca asìali. Mamáalàacata càì nàimaca ìwali yái cálica, àta siùca nacáide. ⁹ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise, abéeri néená níái profeta iyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadénámítéwa. Yái profeta íimacaté: “Needáca treinta namanùbaca moneda plata cawèníyeyí, yái asìali iwènináami càide iyúwa israelita íiwacanánái ipáyaidáaná nawèniacaténá asìali nàasu wenàiwicapinácawa. ¹⁰ Yá nawèniaca cáli platami iyú, yàasu cáli yái asìali imànírica mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùullianá núa”, càì íimacaté yái profetaca Dios inùmaliçuise.

Jesús ante Pilato

¹¹ Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemìawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. Néese Jesús íimaca:

—Báísíta, núacani, pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa

iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali. ¹³ Iná yái Pilato gobernadorca isutáca yéemìawa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemìà nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwalíse —ímaca yái Pilatoca.

¹⁴ Masànata quéwa yái Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yái Pilato gobernadorca íinádacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵ Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái irípiná càirínácaalí presoíri nawàwéeri. ¹⁶ Néenialíté ìyaca caináwanéeri presoíri ípidenéericaté Jesús Barrabás. ¹⁷ Néese idécanáami judíonái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemìawa nía:

—¿Càirínácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pirí, Barrabástasica, càmicaalí nacái, Jesús áibatasica, yái náiméerica ìwali Mesíascani, yái nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalí? —cài ímaca yái Pilatoca.

¹⁸ Pilato icàlidaca nalíni, yáaliacáinátéwa báawaca judío íiwacanánái iicáca Jesús, máinicáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, íná judío íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténa iináwaná ìwali gobernador irí.

¹⁹ Néese idécunitàacá Pilato yáawinacawa ìyaca néré yàasu manuíri yàalubáisi íinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Píwasàa caquialéta yáara asìali mabáyawanéerica,

núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani irìcuíse máiní cáaluca núa manuísíwata Jesús ìwalíse, ipíchaná pimànica irí báawéeri”, càì ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

²⁰ Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánáica nawènúadaca manùbéeyéi wenàiwicanái íiwitáise nasutáanápíná Pilato íicha iwasàacaténá nalípiná Barrabás, ichùullaca nacái yàasu úwináíwa nanúanápíná Jesús. ²¹ Néese gobernador Pilato isutáca yéemìawa nía àniwa:

—¿Càiríná asìali pucháibéeyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunicawa pirícué? —íimaca. Néese náimaca:

—¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca. ²² Pilato isutáca yéemìawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali, Mesíascani, yái picuèrinápínáca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ²³ Néese Pilato isutáca yéemìawa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? — íimaca yái Pilatoca. Quéwa nèepùa néemíanícawa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²⁴ Atata Pilato yáalíacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacái máiní calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwáanápínáté namànica ùwicái gobierno íipunita yàcalé irìcu. Iná Pilato ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéenápíná irí úni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica naicápiná yáasáidacaténá nalí yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri ibáyawaná Jesús ìwalíse, quéwa

cabáyawanéeri mamáalàacatani yáí Pilatoca. Yá Pilato ímaca nalí:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yáí asialica. Piasu wawàsítacué pinúani —ímaca yáí Pilatoca.
²⁵ Macáita wenàiwicanáí náimaca írí:

—¡Wía cabáyawanéeyéica ìwalíse, wéenibe nacáí! —náimaca. ²⁶ Iná Pilato iwàsàaca nalí Barrabás. Néese ichùullàca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Nadécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta ímami ichalàacatalétawa ícha, yá Pilato yèepùadacani úwináí írí natàtànápináni cruz ìwali.

²⁷ Néese gobernador yàasu úwináí natéca Jesús Pilato icapèe manuiri néré, bàacháwa irìculé. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwináica nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ²⁸ Needáca Jesús ibàle. Yá náucaca ìwalíse cáaléeri ruana nacáiri quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ²⁹ Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íwita ìwali. Namàacaca sitúa Jesús icáapi yéewápuwáiséeri irìculé càide iyúwaté romano icuèriná idènlaná yàasu àicu oroíriwa. Néese nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa Jesús írí càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná quéwa naicáanicáita meedá iquíniná. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca írí:

—¡Casíimái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íwítáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰ Nàapìsáidacani, yá needáca sitùà icáapi ícha, yá nanúadáidaca íwita ìwali sitùà iyú. ³¹ Idécanáami càì naicáaníca Jesús iquíniná, yá needáca ícha yái ruana nacáiri quíréerica. Néese náiyàaca ìwali ibàle, yá natéca natàtàcaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³² Nàacanáamiwa capìi ícha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná icapèedáidacani báawanama. Iná úwinái ìbàaca asìali ìpidenéerica Simón, Cirene ìyacàlená néeséeri. Yá nachùulàaca Simón iwáacutaca cruz Jesús irípiná.

³³ Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén ìyacàlená ícha. Nàanàcaté Gólgota néré (ímáanáca “Iiwitási yáapimi ìyacatalé”). ³⁴ Yá nawàwacaté nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewìadéerica dabé yèewi ìpidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máini yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achúmáanata, yá cànírita ìira náichani.

³⁵ Idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca ibàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁶ Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacùacaténáni ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé. ³⁷ Nachanàidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íwita iwicáubàa. Yái tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi ímaca: “Yácata Jesús, yái judío icuèrináca”, ímacaté yái tàacáisica.

³⁸ Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús irí. ³⁹ Níái ichàbéeyéicawa néenibàa

àyapulicubàa nataànica Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanicaténá iquíniná.

⁴⁰ Yá náimaca irí:

—¡Píata imáalàidéeripinása templo, imichàidéeripinása nacái àniwani máisiba èeri irìcu, pichàiniada píawawa yéetácáisi ícha ipíchaná péetácawa! ¡Báisícaalí Dios lírica pía, yá piricùawa cruz ícha! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

⁴¹ Càita nacái naicáanica Jesús iquíniná níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

⁴² —Ichùnìacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi ícha. Báisícaalí Israel itaquénáinámi icuèrinácatáni, ¡yásí yáalimá iricùacawa cruz íchatá, weebáidacaténá itàacái! ⁴³ Imacaté manuícasa íináidacawa iwàwawa Dios ìwali, íibàacaténása nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icúanápináténi báawéeri ícha. Quéwa báisícaalí cáinináca Dios íicácatáni, ¡yá Dios ichàiniadacatáni yéetácáisi ícha ipíchaná yéetácawa! ¡Iná càmita yéewa Dios líricani càide iyúwaté icàlidáaná ichìwawa! —náimaca naicáanica Jesús iquíniná.

⁴⁴ Nía nacái cayéedéeyéica natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, nataànica nacái ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

⁴⁵ Néeseté machacànicaalíté èeri, yá catáca macáita cháí èeri irìcu máisiba horapíná catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁶ Yásí horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca

Dios irí: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.)

⁴⁷ Abénaméeyéi néená níái ibàluèyécawa néré néemlàcáináni, yá náimaca nalíwáaca:

—Yái asìali imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca.

⁴⁸ Yá abéeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténáni uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja isàbéerica sitùà ipùatalicu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani.

⁴⁹ Aibanáita quéwa yáapichéeyéi náimaca irí:

—Tàacáwa, wacùacuécani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedácani cruz íicha —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

⁵⁰ Néese àniwa Jesús imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. ⁵¹ Jesús yéetácanacáitawa, yáta manuíri yáawàanáca templo irìcuíríca icacánácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yá icacánácawa chènuníise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. Cáli icusúaca nacáíwa. Yá íba manuínáméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú. ⁵² Yáta madécaná càliculli inùma nàacùacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, níái yéetéeyéimicatéwa. ⁵³ Néesetécáwa namusúacawa càliculli irìcuíise idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. Yá nawàlùacatéwa Dios yàasu yàcalé irìculé, yái Jerusalén ìyacàlenáca, yaté madécaná wenàiwica naicáca nía néré.

⁵⁴ Néese úwi íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyéicaté Jesús, naicácáiná cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáiwa, yá cáaluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Báisícata yái aslatica Dios Iirica! —náimaca.

⁵⁵ Nàyaca nacái néré manùba inanái iicáidéeyéica iyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Níái inanáica nayúudàacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵⁶ Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái ìya néré úái náatúaca, níái Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ìya néré úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

⁵⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuíri yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái. ⁵⁸ Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato íicha. Néese Pilato ichùuliaca namàacaca José itéca Jesús iinámi.

⁵⁹ Inaté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca.

⁶⁰ Yái José idènìaca yàasu càliculì wàlisàíwa. Yá iriadaca Jesús iinámi càliculì irìculé. Yái càliculìca áibanái íiquéericaté dúli ibàlàì irìcu, yéewacaténá càliculìcani, càide iyúwa capìi imàdàaná. José, áibanái nacái idécanáami nabàlìaca càliculì inùma manuíri ìba iyú, yá nàacawa íicha. ⁶¹ Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa néré, náawinacáwacawa abémàawáise càliculì íicha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Néeseté mapisáita àniwa, yái sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli. ⁶³ Yá náimaca írí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái ímáanacaté yáara cachìwéerica idècunitàacá cáucani. Íimacaté imichàanápínacatéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri írìcu. ⁶⁴ Iná pichùlùla úwinái nacùaca cayábani yái càlicullica àta imáalàacatáitawéi máisiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanàaca táiyápi yá nayéedùaca iinámi càliculli írìcuíse, ipíchaná nacái nacàlidaca nachìwawa wenàiwicanái írí idéénaca imichàacawa yéetácáisi íicha. Níacáiná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idécasa imichàacawa yéetácáisi íicha, yásí máini yáawanáica báawaca íichani yái quéechéeri chìwáica yái nacàlidáanacaté nachìwawa ìwali Mesíascasani, yái judío icuèrinápináca —náimaca. ⁶⁵ Néese Pilato íimaca nalí:

—Pidè̀nìacuéca úwinái pichùulièyéipiná icùaca càliculli. Píacué pibàliacani picùacué píalimáanáta cayábani, yái càlicullica, ipíchaná áibanái yàanàaca néré —íimaca yái Pilatoca.

⁶⁶ Néese nàacawa càliculli néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuíri íba nabàlièrica iyú càliculli inùma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculli írìculé càmicaalícáwa imàdáida sello quéechacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidèerica càliculli inùma ìwali. Yá namàacaca néré nacái úwinái icuèyéipináca càliculli ipíchaná áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

28

La resurrección de Jesús

¹ Néese sábado ichàbacatéwa judiónái iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculli nérépiná. ² Yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, ángel Wáiwacali néeséri yàanàacáiná chènuniise. Yàanàaca càliculli néré, yá yeedáca manuíri íba càliculli inùma ícha, yá yáawinacawa íba ínata. ³ Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànáaná. Idènìaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve. ⁴ Uwinái naicácani, yá natatácawa nacalùniwa, yá náuwàa nalìacawa cáli ínatalé càide iyúwa yéetéeyéimiwa. ⁵ Néese ángel ímaca inanái irí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piàcawa Jesús iinámi, yái natàtèericaté cruz ìwali. ⁶ Canáca cháníi, idéca imichàacawa yéetácáisi ícha càide iyúwaté ímáaná. Aquialécué piacuéwa piicáca aléi càliculli irìculé nalìadacatáimicani. ⁷ Néese piacàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénái iríni. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha. Siùcade yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénái iríwa. Yácata tàacáisi iwàwacutéericuéca nucàlidaca pirí —ímaca yái ángelca.

⁸ Néese níai inanáica napiacawa càliculli ícha, yá cáaluca nía quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Yá napiacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. ⁹ Yáta Jesús imàacaca yáawawa

naicácani, yá itàidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwaà naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús ípunita, náibàaca yàabàli ìwali nàacaténá icàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía. Pìacué picàlidaca nuénánái iríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —íimaca yái Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Néeseté níái inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculli íicha, yá abénaméeyéi néená níái úwináica icuèyécate càliculli nèepùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé. Yá nacàlidaca sacerdote íiwacanánái iríni macáita yái ichàbàanacatéwa. ¹² Néese sacerdote íiwacanánái nàaca nataánica judío íiwacanánái béeyéi yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwinái irí masànacaténá níái úwináica. ¹³ Yáté náimaca úwinái irí:

—Picàlidacué áibanái iríni, táiyápi bàwina idècunitàacá piimácuéca piyaca, yásasí níái Jesús yéewáidacalénáimica nàanàacaté needáca ichéecami, càicué píimaca wenàiwicanái iríwa. ¹⁴ Néese gobernador yéemìacaalícué piináwaná ìwali càminácué picúa cayába yái càlicullimica, yásí watàanícuéca yáapicha piwicáu ipíchanácué inúaca pía —náimaca nachùullaca úwinái nacàlidáanápíná nachìwawa.

¹⁵ Néeseté úwinái needáca nalíwa yái plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùulianaté nía. Càita nacái madécaná judiónái nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi Jesús ìwali àta siùca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶ Ináté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericaté walí ìwali, wàwacáidáyacacatáipinácawa. ¹⁷ Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíniná, quéwa abénaméeyéi wéená càmítatécáwa neebáida báisíca Jesús yái naiquérica. ¹⁸ Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá íimaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íiwitáisewa nucùanápíná macáita iyéerica chènuniré, cháí èeri irìcu nacái. ¹⁹ Pìacuéwa macái cáli íinatalé, péewáidacué macái wenàiwicanái neebáidáanápíná nutàacái. Pibautizácué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yái Dios Íirica, Espíritu Santo nacái. ²⁰ Péewáidacué wenàiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùulianácué pía. Núatacué nacái píapicha, nùacawéeridapínácué píawa càiripínáta àta yái èeriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàapínácaalí àniwa —íimaca yái Jesúsca.

clxxxv

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en el idioma piapoco New Testament in Piapoco

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741